

Alte Drucke

t' Leven des Geloofs

Baxter, Richard

Amsterdam, 1660

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-139109

't Leven des
G E L O O F S.

Als wesende

't Bewijs van Onssenlijke dingen.

Zijnde een

PREDICATIE,

(*Beknopter-wijse*)

Voor den KONINCK tot White-
Hall gepredickt, op den xxij. Iuly, Anno 1660.

D o o r

RICHARD BAXTER,

Een van Sijn Majesteys Ordi-
nary Capellanen,

En-uytgegeven door Speciael Beyel van
Sijn Majesteys.

Vanden Auteur tot gemeener nuttigheyt
wat verweydert ende uytegebreyt, en nu tot onse
nuttigheyt oock, en opfcherpinge des waer-
achtigen Levens des Geloofs onder
ons Nederlanders, uyt 'et
Engelsch getrouwe-
lijk vertaelt.

Door P. S.

(*De De*)

A M S T E R D A M,

Voor Ian Hendricksz, Boeckverkooper,
op de Rouaense-Kay, in de Boeck-binder, 1660.

D'Auteur aenden Leser.

Alhoewel het maer de Predicatie is, als gepreedickt, dat my belast wierd in Druck uyt te geven; lijkewel tot algemeener nuttigheyt hebbe die vrijgheyt genomen, denselve wat uyt te breyden en den stijl wat te verweyderen: van welcke Veranderinge my goet gedacht heeft u t'onderrichten. 't Is dan van Pag. 8. tot Pag. 77. daer ick dese vrijgheyt gebruyckt hebbe; als hebbende doen alleen de Hooft-puncten daer van (ofte meest van dien) beknopter-wijse geuyttert: Maer van 't begin tot op Pag. 8. ende van Pag. 77. tot het eyndt is 't alles even soo gedruckt als uytgesproocken; alleen d'additie vande Derde ende Vierde Consideratie oft Bedenckinge, Pag. 55, 56. uytgesondert: als welcke de Tijd doe niet toe en liet voort te brengen.

d'O V E R S E T T E R

aen den Christelijcken

L E S E R.

Sier geliefde in Christo,
daer wort veel van 't Geloof ge-
schreven, veel wort'er van gepreekt,
ende noch meer wort'er van ge-
roemt : alle Kercken en Kluyfen
zijnder vol van ; een ider meent het
beste en het alderfuyverste te hebben , en derft alles
voor valsch keuren wat niet alles-fins met het sijne
over-een-komt : Maer wie dese Predicatie met ernst
lesen sal, oft hooren lesen, en sijn herte niet geern be-
driegen soude, die sal wel bevinden, Niet alles Gout
te zijn wat blinkt , noch Geloof wat eenigh schijn
van Geloof heeft ! Och mochten wy noch een-mael
(voor dien Dach, in welcken Christus komen sal
met vlammanden Vyer , om wrake te oeffenen over
de gene die hem ongehoorsaem zijn , ende ter con-
trary, om Verheerlijckt te worden in sijn Heyligen,
ende wonderbaer te worden in alle die Gelooven)
aen desen Text des-Apostels , en aen de Verklaringe
derselve in dese Predicatie gedaen , als aen een klaren
Cristallynen Spiegel, ons' Geloof, daer wy soo veel
van roemen , eens recht onder oogen sien ; Wy sou-
den ons soo licht niet paijen met het geen wy heb-
ben , Maer souden hetelve, oft Valsch bevinden, als
niet siende eygentlijk op de Saken die gehoopt wor-
den ende eeuwich dueren ; maer op het Tegenwoor-
dige ende 't geen vergaen moet ; Niet op het Onsien-
lijke , maer op het Sienlijke : Ofte wy souden soo
veel mangels aen ons Geloof vinden , soo veel duy-

(S) ij

stere

d'Overfetter aen den Christelijcken Leser.

stere en leelijcke, soo niet doodelijcke Vlecken, dat wy aen ons-selven genoch te doen souden vinden, sonder dat wy ons onderstaen souden eens anders Geloof te oordeelen, ende souden allen strijdt met andere luyden licht vaeren laten, om ons-selvs van allen bevleeking te reynigen, Op dat de beproevinge onses Geloofs, gelijck Petrus spreeckt, die veel kostelijcker is dan des Gouts, het welek vergaet, ende door 't Vyer beproeft word, bevonden worde te zijn tot Lof, Eere en Heerlickheyt inde Openbaringe Jesu Christi. i Petr. i. vij. Nu, op dat door Gods genade dese Predicatie, ons daer toe dienen mocht, gelijck ick vertrouwe sy uyt goddelijcke Genade gevlooten is, ende derhalven by den welmeenende herten niet sonder Vrucht geleien en gehoort sal worden, soo heb ick my bemoeyt denselve uyt het Engelsch in 't Neerlantsch te vertalen; Te meer, alsoo ick uyt Engelandt van desen Auteur verstaen hebbe, dat Sijn Majesteit hem tot een Grooten Prelaet ofte Bisschop heeft willen maken (ghelijck inder daet te wenschen ware, dat sulcke Mannen het meeste gesagh ende autoriteyt hadden) maer dat hy sulcks afgeslagen en gerefuseert heeft, daermede verzegelende dese sijne Leere, ende betoonende dat Leven des Geloofs waerlijck in hem te zijn, dat op het Gehoopte en 't Eeuwige Siet, niet op het Tegenwoordige, en Vergancklijcke; op 't Onzichtbare, en niet op het Sichtbare. Nu, dat wy oock sulcks van hem, sijn Leere en Exempel, leeren mogen, dat verleene ons de Gever aller goede en volkome Gaven, door Jesum Christum sijn beminde Soon, onsen Salighmaker. **A M E N.**

H E T

HET LEVEN DES GELOOFS.

Hebr. c. XI. vers. 1.

't Geloof nu is een Selfstan-
digheyt der Dingen diemen hoopt, een
bewijs der dingen diemen niet en ziet.

Alsoewel de Godloose on-
derschepden worden van de
Hupchelaers ende Onge-
loobige / lijckewel zijn oock
de Hupchelaers onder de
Ongeloobige te reekenen: want sy geen
Geloof en hebben welcken sy niet dade-
lijke kracht en wercken konnen waer-
maken: en derhalben hebben geen Ge-
loof / waer door sy gerechtbaerdicht
konnen worden: oermits dan dat haer
Ontdeckinge noodigh is tot haer behou-
denis / en al ons Hepl aen d'oprechtig-
heyt onses Geloofs is hangende; so heb
ick desen Text verkoren / welck is een
Beschrijvinge des Geloofs; ten eynde
de de Openinge des-selbige ons strecken
mocht tot d'Openinge onser herten / en-
de de ontbouwinge deser groote Que-
stie / daer het eeuwige Leven aen hangt.

Een Christen te zijn ende een Geloo-
vige te zijn in Christo, zijn inde Schrift

woorden van eenderley Dupdenisse. Hebby geen geloof / soo zjdy doch geen Christen. Dit Geloof heeft verscherpde Ampten ende Voorwurpen : dooz 't selve woorden wy gerechtvaerdicht / geheyligh ende saligh gemaecht. Wy woorden gerechtvaerdicht / niet met te gelooben dat wy gerechtvaerdicht zjyn; maer dat wy gerechtvaerdicht mogen werden : Niet met onmiddelyck Rechtvaerdiginge t'ontfangen; maer met Christum t'ontfangen tot onse Rechtvaerdigmakinge: Niet met enckel aennemingh der Vergiffenis in hem-selven / maer met Hem t'ontfangen die sulcks te weeghbrenght en sulcks op sijn wyse aen ons schenckt: Niet / met aennemingh alleen der Gesontheit / maer met aennemingh des Medecyn-Meesters ende sijner remedien tot Gesontheit.

't Geloof is een wercklijck vertrouwen in God, als beloovende, en in Christum, als te weegh-brengende de Rechtvaerdiginge ende de Behoudenis. Ofte, een Wercklijck Geloof ende aennemingh des Levens, door Christum te weeghgebracht en by God in 't Euangelie beloofd.

De eeuwige genietinge Gods inden Hemel / is het finale Doozworp. Niekant geloofst'er in Christo, als Christo,
die

die niet in hem en geloofst om 't eeuwigh
Leven. Gelyck het Geloof op Christum
siet / als het nootwendige Middel; op de
Goddelijcke Goetheyt / als de fonteyne;
ende op sijn Waerheyt als de grontbe-
stingh ende formeel Voorworp; end' op
de Belofte / als de waere betepckeninge
sijner Wille; Soo siet het oock finalijck
op onse Behoudenis ofte Saligheyt, (op
aerde aengevangen ende voltrocken in
den Hemel) als het Eynd waerom het
op al het ander siet.

Derhalven is 't geen wonder / soo de
H. Geest, spreekende vande Waerdig-
heyt ende Kracht des Geloofs, boornaa-
melijck op dat deel haerder Beschrij-
vinge aendringht / welck genomen wort
van haer finale Voorworp.

Gelyck Christus selfs in sijn Verne-
deringe van de Heydenen verworpen
wierd ende een Steen des aenstoots was
aen de Joden, veracht ende van geen aen-
sien. Esa. 53. Phil. 2. 7. Hem-selven
vernieticht hebbende; Soo oock 't Ge-
loof in Christo, als Vleesch geworden
ende gekruysst / wort vande werelt ver-
acht ende voor dwaesheydt gehouden;
Maer gelyck Christus in sijn Heerlich-
heyt ende de Heerlichheyt der Geloovi-
gen / haer dwingen sal tot een ontsach-
21 2 lijche

4 Het Leven des Geloofs.

lijcke Verwonderinge ; Soo sal oock
't Geloof selfs / als geoeffent op die
Heerlichheyt / des te Heerlijcker zijn in
aller oogen. De Geloobige worden noyt
meer ontsien van de Werelt / als wan-
neer haer wandelingh inden Hemel is/
ende de Geest der heerlickheyt op haer is
rustende. 1 Pet. 4. 14.

Hoe 't Geloof , dooz 't beschouwen
van dit heerlijck Eynd / alle de facultij-
ten der Ziele is bewegende/ende de ney-
gingen ende selfs-gesoeck des Vleesches
t'onderbrengende / ende 't grootste lijden
dzaeglijck maecht/is 't werck des Hey-
ligen Geests in dit Capittel , 't welck be-
ginnende met de Beschrijvinge , gaet
doozt hetselve te bewijfen dooz een groo-
te wolck van Getuygen. Daer zijn inde
Werelt tweederley Menschen / en Be-
sigheden / welcken oock daer nae twee
contrary Eynden volgen. De eene sooz-
te onderwerpen haer Rede aen hare
Sinlickheyt en Vleeschlijcke Interessen,
d'Andere onderwerpen hare Sinnen aen
haer Rede dooz 't Geloof verklaert / be-
stiert ende verhooght. 't Geen tegen-
woordigh is ende beseten wordt / is de
Rijckdom des Sinlijcken Mensches, en-
de 't geen sijn hert ende leven gints en
weer wendet: Maer de afwesende, doch
gehoop-

gehoopte saken / zijn de Rijckdom der
 Geloobigen / waer door hare boozneme
 betrachtighen bekrachticht worden.
 Dit is de Sin des Texts welcken ick u
 voorgelesen hebbe; welcke / stellende de
 gehoopte dingen in tegenstel bande Te-
 genwoordige; ende d'onfsienlijcke in te-
 genstel bande Sienlijcke, ons versichert/
 dat het Geloof (welcke op 't eerste siet)
 aen haer Tegenworp, een Selfstandig-
 heydt, tegenwoordigheyt ende bewijs
 geeft / dat is / het siet 't geen den mangel
 der tegenwoordigheyt ende sienlichheyt
 verbult. d'Hypostasis is 't geen quoad
 effectum (dat is ten opsicht van d'upt-
 werckinge) het tegenwoordige Substi-
 tentie gelijkmatig is. End' Elenchus,
 het Bewijs, is iets / dat quoad effectum,
 dat is ten opsicht van d'Uptwerckingh/
 den Sinlickheyt gelijk is. Als of hy ge-
 seght had: Alhoewel de heerlickheyt
 aenden Geloovigen belooft ende by haer
 verwacht, noch toekomende zy, ende al-
 leen geloofst werde, ende noch onfsienlijk
 zy, ende geloofst alleen; lijckewel is de
 waere Geloovige so waerlijck daarmede
 geraeckt, ende door desselfs aentreckend'
 kracht bewrocht, als of het tegenwoor-
 digh ende voor oogen ware. Gelyck ee-
 ner / die by Erffenisse / ofte by reversie /

6 Het Leven des Geloofs.

eenige Goederen heeft / of buyten gesicht / indien wel verseeckert / ende niet alleen by iets dat hem tegenwoordigh vooz oogen is. De Syrisch Oversetter in stee van een Obersettinge geeft ons een recht uytlegginge van de woorden ; Namelijck : 't Geloof is een seeckerheyt der dingen die wy hoopen, als of-se waerlijck daer waren, ende d'openbaringe der dingen die niet gesien worden.

Oft ghy kunt den Sin nemen in dese Propositie, welcken ik naest verder openen sal / ende toepassen : Namel: Dat de natuer ende 't gebruyck des Geloofs is, te wesen als in stee van Tegenwoordigheyt, besit ende gesicht : Oft te maken, dat de dingen die zijn sullen, zijn als of-se alreede daer waren ; ende de onsenlijcke dingen die God openbaert, als of onse Lichamelijcke oogen die al beschouwden.

Niet dat 't Geloof inder daet in 't Voozwurp verandert. Oock en geeft het niet gelijcke Graed van apprehensie ende affectie, als wel 't gesicht van teghentwoordige dinghen doen soude. Maer dit isser aen /

I. Dat Onzichtbare dingen 't Voozwurp onses Geloofs is.

II. Ende 't Geloof is inder daet in stee van 't gesicht in alle dese volgende gebruyck-

gebruypcken. 1. d'Apprehensie is als onseylbaer wegens de Doozwurpliche seckerheyt: alhoewel niet soo Woldoende aen onse onbolmaechte Zielen als wel wanneer de saecken gesien worden. 2. De Will' wort daer dooz gebetermi- neert tot sijn nootwendigh Consent end' Heur. 3. d' Affectien worden beweeght in de nootwendige Graed. 4. Het re- geert in ons Leven ende boert ons dooz onse plichten ende lijden / om de Salig- heits wille welcken wy gelooven.

III. Dit Geloof is een grondigh / wijs en gerechtigh Acte: een onseylbare Kennisse, dickmaels inde Schrift so ge- noemt. Ioh. 6. vers 69. 1 Cor. 15. 58. Rom. 8. 28. &c. Ende de Constitutive ende werckende Doozsaecken sullen de Naem waer-maken.

Wy weten ende zijn onseylbaerlijck secker van de waerheyt Gods / welcken wy gelooven. Ende 't wort geseght Ioh. c. 6. v. 69. [Wy gelooven ende zijn ver- sekert dat ghy zijt de Christus, de Soone des Levendigen Gods.] 2 Cor. 5. 1. [wy weten dat als ons aerdtich Tabernakel ontbonden sal zijn, wy een Gebouw Gods hebben, een huys niet met handen ge- maeckt, eeuwig in de Hemelen.] Rom. 8. vers 28. [wy weten dat alle dingen t'fa-
men

8 Het Leven des Ge'loofs.

men ten besten wercken den gene die God Lief hebben.] 1 Cor. 15. 58. [Ghy weetet dat uwen arbeyt niet te vergeefs is inden H E E R E.] Ioh. 9. 29. [wy weten dat God tot Mosen gesproken heeft, &c.] Vers 31. [Wy weten dat God geen Sondaren en verhoort.] Ioh. 3. 2. [Wy weten dat ghy een Leeraer zijt die van God gekomen is.] **Soo oock** 1 Ioh. 3. 5, 15. ende 1 Pet. 3. vers 17. ende veel andere **Schrijftuer-plaetsen** meer / seggen u / dat aen God te gelooven mede-brenght een secker onseylbaer soorte van Kennisse.

Tot rechtvaardiginge van 't werck des Geloofs sal ick u in 't korte onder-richten. I. Dat het in sijns selfs **Natur**. II. In het veroorzaken des-selvs / een onseylbare Kennisse zy.

I. De Geloovige weet (soo waer als hy weet datter een God is) dat God waerachtigh is / ende sijn Woort waerachtigh : alsoe 't onmogelijck is voor God te liegen, Hebr. 6. 18. God die niet liegen kan heeft het belooft. Tit. 1. 2.

II. Hy weet dat de H. Schrift Gods Woort is, door 't Beelt dat het draeght / ende de veelvuldige Bewijs-redenen van Goddelichheydt welken daerin verbat zijn ; ende de veelderley Miraculen

len (seckerlijck beweesen) welcke Christus ende sijn Geest in sijne Dienaren geworcht heeft / om de waerheyt te bevestigen.

III. Endaerom weet hy geluwelijck het Besluyt / als dat al het woort Gods waerachtigh is.

Ende om te gewisser dese Kennisse te weegh te brengen / soo heeft ons God niet alleen voorgestelt het verseckerende blijck van sijn eygen Waerachtighheyt ende der Schrift Goddelichheyt ; maer daer-en-boven. I. Geeft hy ons te Gelooven. Phil. 1. 29. 2 Pet. 1. 3. Want het niet uyt ons-selvs en is ; 't is een Gave Gods. Eph. 2. 8. 't Geloof is een vande Gaven des Geests. Galat. 5. 22. Door 't trecken vanden Vader komen wy tot den Soon. Ende wie Kennisse heeft / hem uyt den Hemel gegeven / die kent seckerlijck : en hy dien 't Geloofe uyt den Hemel gegeven is / sal seckerlijck gelooven. Het Hemelsch Licht sal ons Duysteris berstroijen en onseylbaerlijck verlichten. Nademael ons God den Spiegel van 't Euangely voorstelt ; in welcken d'onstienlijke dingen geopenbaert worden / ende met-eene ons 't ooghe-licht geeft om die dingen te sien / soo moeten nootwendig de Geloovige een Hemelsch

10. Het Leven des Geloofs.

Dolck zijn/als wandelende in dat Licht
welcke is spruypende luyt/ende voert tot
het Hemelsch eeuwige Licht.

II. Ende dat Geloof kan soo krach-
tigh zijn/ dat het verstrecke in stee van
Gesicht ende Tegenwoordigheyt. De
Geloobige hebben den Geest Christi in
hun om 't selve op te wecken en werck-
lijck te maken/ ende haer te hulp te ko-
men tegens alle Tentatie des Onge-
loofs/ ende om in haer te wercken alle
andere Genade-giften die daer concu-
reren tot bebozderinge van 't werck des
Geloofs; ende om die Sonden te doo-
den die ons Geloof berhinderen ende ee-
nen Hemelschen Leven contrary zijn:
in boege dat gelijk d'oeffeninge van ons
Gesicht/ Gehoor/ Geboel en Smaeck
veroorzaecht wordt door ons Natuer-
lijck Leven; soo wordt oock d'Oeffe-
ningh onses Geloofs/ ende Hope ende
Liefde/ op onzichtbare dingen/ veroor-
zaecht door den H. Geest; 't welck de
grond-oorzaeck is eenes nieuwen Le-
bens. 1 Cor. 2. vers 12. [wy hebben
ontfangen den Geest, op dat wy soudē
weten die dingen die ons van God ge-
schoncken zijn.] Dese Geest Gods on-
dericht ons van God/ van sijn waer-
achtigheyt ende woort. Hebr. 10. 30.

[Wy

Het Leven des Geloofs. II

[Wy kennen hem die geseght heeft: Ick en sal u noyt manqueren, noch dy versaken.] Dese Geest Christi maecht ons met Christo bekent ende met sijn Genade ende Wille. 1 Cor. 2. 10, 11, 12. Dese Hemelsche Geest maecht ons bekent met den Hemel/ In boege [wy weten dat wanneer Christus verschijnen sal, wy hem gelijk sullen zijn: want wy hem sien sullen als hy is. 1 Ioh. 3. 2. Ende wy weten dat hy geopenbaert is om de Sonde wech te nemen. 1 Ioh. 3. 5.] ende dat hy sijn werck voltrecken sal ende ons voorszijn Vader onbedeckt stellen. Ephes. 5. vers. 26, 27. Dese Hemelsche Geest besit de Hepligen met sulcken Hemelsche Dispositie ende begeerte/ waer door het werck des Geloofs seer ghesfaciliteert wort. Het brenghet ons tot een Hemelsche Conuersatie/ en doet ons leven als Medeburgers der Hepligen ende als Hups-genooten Gods. Psal. 3. vers 20. Eph. 2. 19. Het is in ons een Geest des Gebedts/ ten Hemelwaerts suchtende/ met onuytspreekelijche suchen; Ende gelijck God den Sin des Geests kent, soo kent de Geest den Sin Gods. Rom. 8. 37. 1 Corinth. 2. 11.

III. Oock wort het werck des Geloofs seer gebozderd door de geestelijcke

Ervarenheden der Geloobigen; Als sy een mercklijck deel vande Schrift in haer-selven verbult bevinden / dat versterckt haer Geloof oock tot het Geheel. Sy zijn alreede inder daet besitters van die Hemelsche Dispositie / genaemt / De godlijcke Natuer, ende hebben de kracht van 't Woort aen haer herte gevoelt; haer vernieuwende na den Beelde Gods / doodende hare alder-dierste ende sterckste Lusten / haer toonende een grooter schoonhejdt ende aengenaemhejdt inde boozwurpen des Geloofs / dan gebonden kan worden in sinlijcke dingen. Sy hebben bevonden vele Beloften aen haer selven verbult / inde verhooringe haerder Gebeden / en in groote verlossingen / 't welck haer sterck beweeght oock het oberige dat noch te vervullen resteert / te gelooven. En d'Ervarentheydt is een seer krachtigh en vernoegend middel van Overtugginge. Hy die daer eenigsins voelt d'eerste Druchten / het onderpand / en den aenbang des Hemels / alreede in sijn Ziele / sal veel lichter ende verseeckerder gelooven dat daer hier-nae een Hemel sal zijn. [wy weten dat de Soone Gods gekomen is, ende ons verstant gegeven heeft, dat wy hem kennen dat hy waerachtigh is, ende wy

wy zijn inden waerachtigen; even in sijn Soon Jesu Christo. Dese is de waerachtige God ende het Eeuwigh Leven.] 1 Joh. cap. 5. vers 20. [Hy die inden Soon gelooft, heeft de Getuygenis in hem-selven. vers 10.] Daer is soo groote gelijkheyt tusschen de Heylige en Hemelsche Natuere inde Heyligen ende het Hemelsch Leven dat God belooft heeft / dat sulckx het des te lichter te gelooben maect.

IV. Soo wort oock hier mede ons Geloof tot het Leven dat noch onzichtbaer is / machtigij geholpen / dat-men bebindt dat de Natuere selfs ons onweder-spreecklijke Bewijfen verleent / om te bewijfen een toekomend' Gelucksaligheyt ende Glende / Belooninge ende Straffe in 't algemeen; oock selfs in 't speciael / dat de Liefde ende de Genietinge Gods dese Belooninge; ende dat d'effecten van sijn ongenade dese Straffen zijn. Niets isser klaerder en gewisser / als vatter een God is. (Hy moet wel inder daet een Dwaes zijn / die dat verst loochenen / Psal. 14. 1.) als oock dat dese God een Schepper is van de vernuftige Natuer ende het absolute Recht heeft van Souverain Gouvernement; ende derhalben dat de vernuftige Creatuer hem schuldigh is allen volle

ende absolute Behoorſaemhejdt ende Straffe verdient / by ſoo bezre hy ongehoorſaem zy: oock is 't Sonnen-klaer / dat deſe onepndelijcke Goethejt boven allen vergancklijck onvolkome geſchapen Goet behoorde gelieft te worden: mitſgaders oock / dat de vernuſtlijcke Natuer ſoo geſtelt is / dat ſonder hope ende vrese van een ander Leven, de Werelt noyt wel gegouverneert wort noch gelweeft is / noch (nae ordinair ſichtbare middelen) werden kan. Oock is 't gewis genoch / dat het niet beſtaen en kan met d'onepndelijcke Wijshejt / Macht en Goethejt / dat het ſelbe geſtelt worde de Werelt in alle Geulwen by bedzog en valschejt te regeeren. Ende 't is ſeker / dat de Heydenen / door de meeſte part / door de gantsche Werelt / door 't Licht der Natuere erkennen een toekomend' Dzeught-leven ofte Glende: ſelfs de alderverhardſte Atheiſten, ofte Ongelooſige / moeten bekennen / dat (voor ſoo veel ſy weten daer ſulck Leven wel mach zijn) alſoo het haer onmogelijck is het tegendeel ſouden weten ofte bewijſen konnen. Oock is het ſeerker genoch / dat d'enekle waerſchijnlijckheydt ofte mogelickheydt van een Hemel ende Helle (zijnde ſaecten van ſoodanigh onuytſpreck-

spreeklijk aengelegentheidt) billijk ons uiterste Blijt behoorde te com-
manderen / om selfs 't verlies van de
verganclycke ydelheden / hier beneden /
te waegen ; ende dienvolgens dat een
heylige ende blijtge voorszereydinge tot
een ander Leven Natuerlijk de schul-
dige plicht is vande redelycke ofte Ver-
nuftige Creatuer. End' eben secker is
het oock / dat God onse Natuer niet te
vergeefs geschapen en heeft / noch ons
geset op een Leven van ydele gesche-
ten / ofte ons inde Werelt te werck ge-
stelt heeft om iets te soecken dat noyt
bereyct kan worden ?

Dese dingen ende veel meer betoonen /
dat de Natuere selfs ons sulcken volle
getuygenis geeft van het toekomend'
Leven dat noch onzichtbaer is / dat het
ons grootelijc helpt om d'obernatuer-
lijk Openbaringh des-selvs / welck noch
voller is / te gelooven.

V. Ende al-hoe-wel wy het Doorz-
wurp onses Geloofs niet gesien en heb-
ben / lyckelwel dese die ons haer onseyl-
baer getuygenis door onseylbare Mid-
delen hebben gegeven / hebben gesien
wat sy getuyghden : Alhoewel [niemant
God gesien en heeft t'eeniger tijt ; lijcke-
wel de eenigh-gebooren Soon, die inden
schoot

16 Het Leven des Geloofs.

schoot des Vaders is , die heeft het ons verklaert. Ioh. 1. 18. Voorwaer , voorwaer (seght de Heere) wy spreken dat wy kennen , ende ghetuygen dat wy gesien hebben. Ioh. 3. 11. vers. 31, 32. Hy die uyt den Hemel komt, is boven alles, ende wat hy gesien ende gehoord heeft , dat betuyght hy.] Christus die het ons seide heeft de dingen gesien die wy niet gesien hebben; ende ghy sult wel eerliche Tugden geloof geven die tot u spreken wat sy met oogen seggen gesien te hebben. Ende de Discipelen hebben de Persoon Christi gesien / sijn Transfiguratie ende sijn Miraculen. In boege dat Iohannes aldus sijn Brief is aenhangende. 1 Ioh. 1. 1, 2, 3. [Het gene vanden beginne was, het gene wy gehoord hebben, 't gene wy gesien hebben met onse oogen, het gene wy aenschouwt hebben ende onse handen getaft hebben van het woort des Levens. (want het Leven is geopenbaert, ende wy hebben het gesien, ende wy getuygen, ende verkondigen u-lieden dat Eeuwigh Leven, het welck by den Vader was ende ons is geopenbaert) Het gene wy gesien ende gehoord hebben dat verkondigen wy u.] So oock Paulus, 1 Cor. c. 9. vers 1. Ben ick niet een Apostel? heb ick niet Jesum Christum onsen Heere gesien?

sien? 1 Cor. 15. 5, 6, 7. [Hy is van Cephas
 gesien, daer na vande twaelve. Daer na is
 hy gesien van meer dan vijf hondert Broe-
 ders op een-mael, van welcken het meer-
 der Deel noch overigh is.] Hebr. 2. 2, 3.
 [Dese groote Saligheyt dewelcke begon-
 nen zijnde verkondight te worden door
 den Heere, ons bevestight is geworden
 vande gene die hem gehoord hebben; God
 boven dien mede-getuygende door teec-
 ken en wonderen, ende meenigerley
 krachten ende bedeeelingen des H. Geests
 na sijnen Wille.] 2 Pet. 1. 16, 17. [Want
 wy en zijn geen kunstelijck verdichte fa-
 belen nagevolght, als wy u bekend ge-
 maeckt hebben de macht ende toekomst
 onses Heeren Jesu Christi, maer wy zijn
 aenschouwers geweest van sijn Majesteit:
 Want hy heeft van God den Vader eere
 ende heerlickheyt ontfangen, als fooda-
 nigh een Stemme van de hooghweerdige
 Heerlickheydt tot hem gebracht wiert,
 Dese is mijn geliefde Soon, in den wel-
 ken ick mijn welbehagen hebbe. Ende
 dese Stemme, als sy vanden Hemel ge-
 bracht is geweest, hebben wy gehoord,
 doe wy met hem op den H. Berg waren.]
En daerom doe de Apostelen van hare
Vervolgers belast wierden / niet te spre-
 ken altoos, oft te leeren inden Name Je-
 sus,

sus, soo gaben sy tot antwoord: [Wy en kunnen niet laten te spreken het gene wy gesien ende gehoort hebben.] Act. 4. 20. Soo dat veel dinghs van 't Doozworp onses Geloofs / vooz ons onsenlijck / lijckewel hy dien is gesien geweest die het ons geopenbaert hebben; Oock is de Heerlickheyt des Hemels selfs van vele Millioenen van Zielen gesien geweest / die het nu besitten. Ende de Traditie van het Getupgenis der Apostelen aen ons / is volter ende meer holdoende dan de Traditie van eenige Wetten des Lands / ofte History van de onweder- sprekelyckste saecken die opter aerde geschiet souden mogen zijn (gelijck ick elders verklaert hebbe) Soo dat het Geloof heeft het onseplbaer Getupgenisse Gods ende der gene die gesien hebben 't geen sy getuppen / ende derhalven ver- streckt ons in stee van Gesicht.

Ten laetste / oock de Wyant des Geloofs selfs / hoelwel tegens sijn Wil / bebesticht ons Geloof dooz die violentie en onsin- nigheyt der boosheyt welcken hy inde godloose verweckt tegens het Leven des Geloofs, en de heyligheyt: als oock dooz d'importuniteyt sijner oppositien ende aenbechtigen; daer mede te kennen ge- vende / dat het niet om niet en is / dat hy
soo

soo bedrifestigh / woedend' / en rasend' is
in sijn boosheyt.

Ende dus siedt hoe veel 't Geloof
heeft / waerom sy billich een vernuftigh
Mensch hoorde ten vollen te vernoege /
in stee van de Tegenwoordigheyt, 't Be-
sit ende 't Gesicht.

Maer / mocht eener seggen / Waerom
en heeft God ons geen Gesicht van He-
mel ende Hell' willen laten hebben ; na-
demael hem niet onbewust kost zijn, dat
sulcks generalijcker meer krachts ende se-
kerheys soude gehadt hebben tot de Be-
keeringe ende Saligheyt der Werelt ? Be-
nijt hy den Mensch de naeste ende krach-
tighste Middelen ?

Ich antwoord / I. Wie zijt ghy / o
Mensch / die ghy tegens God dispu-
teert ? sal oock het maeksel tot den gene
die het gemaecht heeft / seggen / Waer-
om hebt ghy my alsoo gemaect ? Moet
God af komen tot des Menschen Vier-
schaer / om daer reekenschap te geven
van sijne wercken ? Waerom vraeght
hem oock niet de rede ofte oorsaeck der
Natuere, Situatie, grootheyt, order ende
Influentien, &c. der Sterren en bovenste
Spheren ; ende en vordert ghy niet van
hem reekenschap van alle sijne wercken ?
daer doch in uwe eygen Lichamen soo
bele

bele dingen zijn / daer ghy soo weynigh
de rede van verstaet. En is het niet een
ondraeghlycke onbeschaemtheit / vooz
sulcke aerdtwozmen als wy / die wy soo
snoode / soo duyster zijn / dat wy den
Eeuwigen God souden in Questie trec-
ken / om rede te geven van sijne Wetten
ende Verhenckenissen? Dus doende / en
vergeten wy niet schandelijck ons' on-
wetenheyt, ende hoe bezre wy van Hem
verscheelen?

II. Maer moet-dy enckel een Rede
hebben / laet u dit veruoegen; Dat het
betaemt dat Gods bestieringe conform
zy der natuere eenes vernuftigē Schep-
fels. Nu 't Vernuft ofte de Rede is ge-
stelt / om meer te gelooven dan wy sien
konnen / ende om ons / boven 't bereyck
der Sinnen / te doen soecken dingen die
hooger ende beter zijn dan ons de Sin-
nen konnen leeren. So ghy niet wilt dat
de Mensch meer verstaet dan hy en siet /
soo is 't als of ghy een Wijs-Man by-
nae eenen Dwazen gelijk wildet ma-
ken / Iae een Mensch eenen Beest ge-
lyck. Eben in wereltsche saken / suldy
met groote onkosten en arbeyt u waegen
op dingen die ghy niet en siet / noch opt
gesien en hebt. Hy die een repse te doen
heeft naer een plaets welcken hy noyt
gesien

gesien en heeft/ sal niet achten dit een ge-
noechsame rede te zijn om hem te doen
t'huys blijven. Een Koopman sal duy-
sent Mijl in Zee loopen naer een Landt
en om goederen die hy nopt gesien en
heeft. Moet den Ackerman eerst den
Herfst sien / eer hy sijn Landt ploege en-
de sijn Zaedt sape? Moet de Sieckie
eerst de Gesontheydt boelen eer hy de
Middelen gebuyckte tot verkrijginge
derselbe? Moet de Soldaet eerst de Vic-
torij sien / eer hy bechte? soodanige ge-
dachten soudy in wereltsche saecken ne-
men booz teekenen van Distractie van
Sinnen; ende soudt ghy die plaets ge-
ben / daer sy noch meer schade souden
doen? Heeft God den Mensch tot seec-
ker Eynd geschapen/ of niet? Soo niet/
soo is hy te vergeefs geschapen. Soo
Jae/geen rede isser dat hy sijn eynd sou-
de sien eer hy de Middelen gebuyckte;
dat hy t'huys soude sien/ eer hy sijn rep-
se derwaerts aengehangen hebbe. Wan-
neer Kinderen School gaen / soo en sien
noch en genieten sy die Geleertheyt ende
wijsheyt niet / daer sy metter tijt ende
dooz arbeyt toe komen moeten. Ghy
sult sorgen booz uwe Kinderen / die ghy
zijt verwachende/ al en siet ghy-se niet.
Te willen/ dat het sien, welck de Genie-
tinge

tinge selfs is / soude voortgaen voor een
 heyligh Leven, is / als of ghy 't Eynd
 wildet hebben eer ghy de nootwendige
 Middelen daer toe in 't werck steldet.
 Hier siet ghy dan oock in 's Werelts
 bestier / dat het onsenlijcke dingen zijn,
 die d' Instrumenten zijn van regeeringe/
 ende de beweeg-redenen van Gehoor=
 saemheyt. Soude niemant van Moort=
 derp oft Diefstal mogen afgehouden
 worden / of most hy eerst den Richt=
 banck ende de Galge sien? Het is genoch
 dat hy dese dingen voort-uyt sie, als
 voort de Wet bekennt gemaect.

Daer soude geen onderschept zijn tus=
 schen Goede ende Quade / tusschen Wij=
 se ende Dwase Menschen / indien het
 Loon ende de Straffe gesien mosten voort=
 den: want wat Dief isser so dul / dat hy
 stelen soude voort de Galgh ende voort de
 Rechter? Oock de alderbooste Gestalte
 soude sich van uytwerckinge onthou=
 den / by aldien het Loon ende de Straffe
 ghesien werden. d' Alderbeestelijckste
 Dronckert en soude niet willen dronc=
 ken drincken; d' alderbuijste Hoere-jā=
 ger soude sijn lusten intoomen; de alder=
 booste Vpanden der godsaligheyt sou=
 den haer ontsien met lasteren ende ver=
 volgen voort te gaen / by aldien den He=
 mel

mel ende de Helle voor hare oogen open stonden. Niemand en sal der de Hoere speelen in de tegenwoordigheyt van de Gemeente: In die gelegentheyt lijcken de Kuyfse ende Onkuyfse malkanderen gelijk: ende soo soud'et wesen soo sy het aengesicht des verschricklijcken Gods sagen. Geen danck soude-men u weten/ dat ghy Droom zijt / indien den Hemel tegenwoordigh te sien ware: oft dat ghy van Sonden u onthielt/indien gy 't Hel-sche Vyer saget. God wil een sachter Middell van beproebinge hebben: Ghy sult sijn Beloften gelooven/ wil dy 't ge-not daer van hebben; ende sijn Dreyge-menten suldy geloof geven / soo ghy opt het gedreyghde Quaet ontgaen wilt.

Eerste Nuttigheyt.

I. Applicatie. Dit zijnde nu de Na-tuer en 't gebuyck des Geloofs/dingen die afwesigh zijn te behertigen als of sy tegenwoordigh waren; ende dingen die onsenlijck zijn als of-se voor oogen wa-ren/soo moogdy hier uyt de Natuer des Christendoms verstaen / ende wat het zy een waere Geloovige te zijn. Waerlijck het is iets anders/als de droomend' ende sich-selvs-bedriegend' Wereldt sich inbeelt. Huychelaers laten haer voor-
staen

staen dat sy Christenen zijn/om dies wille dat sy een opinie gebat en geboedt hebben/ dat daer een Christus sy/ een Onsterflickheyt der Zielen, een Opstandinge, een Hemel ende een Helle, alhoewel haer leven getuygenis gebe/dat 'er geen lebendigh en wercklijck Geloof en is: maer dat het hare Sinnelijcke krachten ende eygen gesoeck is dat haer overheerscht/ ende hare herten gints ende weer drijft. Och lacy! een weynigh opmerckens soude haer seggen mogen/dat hoe vast sy haer ook haren Christendom inbeelden mogen / sy noch t'eenemael bzeemt zijn van een recht Christelijck Leven. Souden sy so leven/ als sy doen/ in wereltse sorgen / ende opbullinge des Wleesches ende in onachtsaemheyt Gods ende des toekomende Lebens / indien sy sagen de dingen die sy seggen dat sy gelooben? Souden sy soo sinlijck/godloos ende secker konnen zijn / by al dien sy een Geloof hadden die haer in stee van Gesicht verstreckte?

Wilt sy weeten / wie de rechte Christen is? I. Dat is eener die daer leeft (in eeniger mate) als of hy den Heere sage; geloobende in dien God / die daer woont in een ontoegankelijk Licht, dat door geen sterflijcke oogen gesien kan worden;

worden ; hy leeft als voor zijn aengesicht. Hy spreekt / hy bidt / hy denckt / hy gaet met menschen om / als of hy den HEERE sage daer hy staen. Derhalven en ist niet wonder / soo hy alles met eerbiedigheyt en in Heplige Drese doet. Geen wonder is het / soo hy's Menschen gunst oft ongunst minder acht als andere die niet hoogers en sien ; ende soo hy hem den Topster der Wereltsche Digniteyten, oft Vleeschlijcke Schoonheyt / Wijsheyt ofte ydele Eere in geen consideratie en komt / hy dat overwessentlijck Licht , daer de Sonne selfs voor verdwysteren moet. Als hy ontwaecht soo is God by hem. Psal. 3. 6. Hy stelt den Heere altijs voor hem : om dieswille dat hy aen zijn Rechterhandt is , soo wort hy niet beweeght. Psal. 16. 8. En daerom wort het leven der Geloobigen beelmaels een wandelen met God genaemt / en een wandelen voor God. als Gen. 5. vers. 22, 24. ende 6. 9. ende 17. 1. daer van Henoeh, Noë en Abraham gesprooken wort. Den gantschen Dach zijn zijn oogen tot den Heere gekeert. Psal. 25. 15. Denckt eens hy u-selven wat een soozte van persoon het zijn moet die den Heere siet ; ende beslupt dat sulck een (in zijn rechte mate) een waere Geloobige is.

B

Want

Want dooz 't Geloof fiet hy dien die on-
sichtbaer is / soo veel het oogh der Sin-
nen aengaet: en daerom kan hy de Heer-
lickheyt ende de Wellusten des Werelts
verachten / ende en breeft den toorn der
Woesten niet / gelijk van Moses geseght
wort / Hebr. 11. 27.

II. Een recht Geloovigh Christen is
eener die daer op een Christum leeft, dien
hy noyt gesien en heeft, vertrouwt in
hem / hanght hem aen / erkent sijn wel-
daden / liefst hem ende verblijdt sich in
hem / als of hy hem gesien had met sijn
oogen. Dit is dat Geloof dat Petrus
seght Kostelijcker te zijn dan 't Gout dat
vergaet; Namel: dat Geloof dat ons
doet Lief-hebben dien wy niet ghesien
hebben, ende in denwelcken wy nu, hoe-
wel hem niet siende, maer geloovende,
ons verheugen met eenen onuytsprecke-
lijcken en heerlijcke Vreught, 1 Pet. 1. 8.
Christus woont in sijn herte door 't Ge-
loof, niet alleen dooz sijn Geest, maer
oock objectivè als sijn Doozbourp / als
een dierbaer Vriend die in onse affectie
ende estimatie woont. Eph. 3. 17. Och
dat de elendige Ongeloobige deser We-
relt / de oogen, de herten ende d' Ervarent-
heden eenes waeren Geloobigen eens
hadden! Dan soudén die / die met Tho-
mas

mas tot die / die hem gesien hebben / seggen: Ten zy ick hem sie ende voele, soo en sal ick niet gelooven, gedwongen worden upt te roepen / Mijn Heere ende mijn Godt. Ioh. 20. 25. &c.

III. Een Geloovigh Christen is een / die van den Mensch oordeelt nae sijn onfsichtbaer inwendigheyt, ende niet nae uptwendigen schijn door een Bleeschlyck werelts Oordeel. Hy siet door 't Geloof een grooter leelichhejdt inde Sonde / dan in eenigh van de alder-leelichste Monster-dieren: Daer d' Ongeboovige seght / wat schade is daer aen / dat ick mijn Bleesch een wepnigh behaege / in gemak / pracht / eten en drincken / oft weelde en wellust? dat acht de Geloovige als de Vrage eens Dwazen / die daer seggen soude / Wat schade waer daer / aen een half loot Rottেকrupts ofte Quick-silvers? Hy siet het sondigh Quaet / en boozsiet het volgende Quaet der strasse / door 't Oogh des Geloofs. En daerom erbazint hy sich ober de Godloose / als sy geen erbazmen ober haer-selven en hebben / ende spreekt dickmaels tot haer / upt een teer herte des ontfermens ober haer Misery / ende veel-licht weent ober haer (gelijck Paulus deed / Phil. 3. 18, 19.) als hy

niet gewinnen kan : alhoewel sy ober
haer-selven niet en weenen / maer veel-
eer sijn Liefde haten / ende sijn ontfer-
menis veronwaerdigen / ende bevelen
hem sijn Lamentatien vooz hem-selven
te behouden ; Om dies-wille dat sy niet
en sien dat hy siet.

Oock siet hy d'inwendige Schoon-
heyt der Hepligen (vooz so veel het upt-
luchtet inde hepligheyt haerder leven)
ende dooz al haer ongesien Azmoet ende
Verachtingh / beschouwt hy dat Beelt
Gods in hun : want hy niet van Sonde
ofte Hepligheyt en oordeelt / nae 't geen
nu vooz de verbijssterde Werelt lijcket/
maer alsse ten Dage / welken hy vooz-
siet / geoordeelt sullen worden / wanneer
Sonde tot een schande / ende de Heplig-
heyt tot een Eer ende gewenschte stand
sal zijn. Hy kan Christum sien in sijn
azm verachte Leden : ende God lieben
in die / die van de boose ongeloozige we-
relt tot een spot ende schimp zijn gewor-
den. Hy admireert d'opnemende Ge-
lucksaligheyt der gene / die den Godloo-
sen tot een belacchelijck dingh zijn ge-
worden : ende acht de Heplige de Voor-
trefflijkste op aerde, Psal. 16. 2. en ver-
kieft lieber met haer deel te hebben in
snoode kleedinge / als te sitten met Prin-
cen

een die van binnen naecht zijn ende ont-
bloot van de waere bestandige Heerlich-
heyt. Hy oordeelt van de Menschen nae
dat hy merkt sy min ofte meer iets van
Christo hebben. De waerdigheyt des
Menschen en is door de Zinnen niet af
te meten. Ghy siet sijn Statuer / sijn
Complexie en uytwendig habijt ; maer
gelijck ghy sijn Geleerthejdt ofte We-
tenschap in eenigh Kunst ofte Hantee-
ringh niet en siet / soo en siet ghy oock
sijne Genade ende Hemelsch Gemoet
niet. Gelijck de Ziele selfs / soo oock die
Sondigh ongestalte en die heplige wel-
gestelt heyt derselva zijn by ons onzicht-
baer / ende worden alleen uyt de Wuch-
ten bekent ; ende door 't Oogh des Ge-
loofs / welke de dingen siet gelijck-se
God openbaert. En daerom inde oogen
eens waerachtigen Geloovigh-Christen
is een snoode persoon verachtelijck ; maer
hy eert die, die dē Heere Vresen. Ps. 15.4.

IV. Een waer Geloovige soecht een
Gelucksaligheyt welcken hy noyt ge-
sien heeft / ende dat met grooter estima-
tie ende resolutie / dan hy oock de alder-
treflijckste dingen soecht die hy gesien
heeft. In alle sijne Gebeden / arbeijt en
lijden is 't een onzichtbare Heerlickheyt
dat hy soecht. Hy en siet niet de Heer-
lichheyt.

lickheyt Gods noch de Verheerlijckte
 Verlosser / noch de Werelt der Engelen
 ende der volkome Geesten der Gerech-
 tigen; Maer hy Weet door 't Geloof
 datter sulck een God / sulcken Heerlick-
 heyt / ende sulcken Werelt is / alsoo seer-
 ker als of hy 't met sijn Oogen gesien
 had. En daerom maecht hy daer booz-
 raet op / hy leeft / hy hoopt / hy wacht op
 dese onzichtbare stand der geestelijke
 Saligheyt / versinadende daer tegens
 allen rijckdom ende heerlickheyt / dat
 het oogh bereycken kan. Hy gelooft wat
 hy sien sal / ende derhalben streeft dat
 hy 't sien mach : het Deel eenes Geloof-
 bige / sijn Wit ende hope / is iets boven
 de Sonne en boven alles wat een sterf-
 lijck oogh sien kan : ende sonder dat is
 hem alles niets ; Ende dat is 't daer hy
 om handelt ende arbeit / gelijk werelt-
 sche Menschen om wereltse dingen.
 Matth. 6. 20, 21. Col. 3. 1. Phil. 3. 20.

V. Een waere Geloovige maecht al
 sijn leven langh bereytschap booz een
 Dagh die noch komen sal / ende booz een
 Reekenschap van alles wat in sijn le-
 ven gepasseert is ; alhoewel hy niets an-
 ders als 't Woort Gods en heeft / om
 hem daer van te verseecken. En daer-
 om leeft hy als eener die haestet nae de
 Tegen-

Tegenwoordigheyt sijnes Rechters, ende hy ordonneert sijne saecken / ende disponeert van sijne wereltſche rijkdommen / als eener die daer verwacht weerden te hooren / ende als eener die gedenckt dat de Rechter voor de Deur is. Jac. 5. 9. Hy vraecht hemſelven lieber / Wat leven, wat Woorden, wat Wercken, wat wijsen van hanteringe met mijn goet ende have ſal my alder-trooftelijckſt zijn, als alles in revifie ſal komen, ende ten alderlaetſte beſt bekomen, als ick mijn Sententie daer nae ſal te verwachten hebben: **Dan** / Wat is mijn Vleesch alder-plaiſierlijckſt? ende wat ſal my meer gunſt veroorſaecken by menſchen? ende wat ſal my nu vorderlijckſt zijn, ende my hooghſt inde Werelt ſetten? **En daerom** is 't dat hem deert over de Godloofſe oock op 't hoogſte van haer Woortſpoet; ende dat hy ſo ernſtig is (alhoewel hy 't haer belgen) om haer reddinge te procureren / als wel wetende / hoe ſeecker hy haer oock houden mogen / dat hy eenmael Reeckenschap ſullen moeten geven aen Hem die daer bereyt is om te oordeelen de Levende en de Dode. 1 Pet. 4. 5. ende dat dan de ſang ſeer berandert ſal zijn met de Waanſuchtige Wereldt.

V I. Een waere Geloovige is bekom-

mert hoe hy een toegedreyghde Elend
 welcken hy noyt geboelt heeft / soude
 mogen voortkomen ; en is door een heyl-
 lige Wyse opgeweckt om te vlieden van-
 den toekomenden Toorn, ende leght al-
 len blijft aen om de plaetse der pijnige
 (welcken hy noyt gesien heeft) t'ont-
 gaen, even als of hy 't met sijn oogen
 gesien hadde. Als hy maer de stemme
 eener Trompette hoort / hy laet hem-
 selven dat tot een waerschouwinge zijn/
 om sijn Ziel te redden / Ezech. 33. 4.
 De Qualen die hy hier boelt ende siet/
 en zijn hem soo verschickelijck niet / als
 die / die hy noyt gesien noch geboelt en
 heeft. Hy en is soo sorghebuidigh ende
 resolut niet de rupne van sijn Goedt
 ende Naem te vermenyden / ofte om de
 Pest / het Smeert / den Hunger / ofte de
 blamme des Duyts / de Doot ofte eeni-
 ge Tormenten t'ontgaen / die door den
 rechtbaerdigen God gedreicht worden.
 Het is in sijn beduncken / een grooter
 elende / waerlijck booz altoos verdorven
 te zijn, dan inden schijn alleen ende voor
 een tijt: Ende van God verwoorpen te
 zijn / acht hy meer als van de gantsche
 Werelt verschooven te worden / ende in-
 der Helle te leggen / meer dan eenigh tij-
 delijck lyden upt te staen. En derhalven
 breeft

breest daer meer booz/ ende doet meer
weers om 't selve te vermeyden; ende
wozt dooz de Dzeze van Gods ongenade
meer verslagen ende getroffen als dooz
eenigh gheboelen van tijdelijck lyden.
Gelijck Noë tot sijn behoedenis booz
den toegedzepegden Sundvloet deed/ soo
doet oock de waere Geloovige tot sijn
behoedenis booz den Eeuwigen Toorn.
Hebr. 11. 7. Door het Geloove heeft
Noë door godlijcke aensprake vermaent
zijnde, vande dingen die noch niet gesien
en wierden, ende bevreesd geworden zijn-
de, de Arcke toebereyt tot sijns huysge-
fins behoudenis: door welcke (Arcke)
hy de werelt heeft veroordeelt, ende is
geworden een Erfgenaem der Rechtvaer-
digheyt die na den Geloove is. **Eerst**
waerschoutwt de Heere booz de Sund-
bloet. Noë geloofst het: niet met een
Leben-loos geloof/maer met een wer-
kend Geloof: dat eerst in hem te weeg-
bracht een selfs-behoudende Dzeze: **De-**
se Dzeze beweeghde Noë den Heere ge-
hoorzaem te zijn in 't gebzupck der mid-
delen ende om d' Arcke te bereyden: en-
de dit alles was om hemselfden ende sijn
huys booz den Sundbloet te behouden/
welck als noch ongesien was/ en waer-
van inde Natuer geen waerschijnlich-

hept en was. Eben so waerschout oock God de sondige werelt vooz den Dagh des Gerichts ende vooz 't onuytbluselijck Oper. De recht-Geloobige nemen dese Waerschouwinge aen / ende nademael sy gelooben 't geen sy niet sien konnen ; soo worden sy uyt Dese beweeght tot Christum te vluchten ende sijne midelen te gebrypcken / om de toegedreygde Elenden t'ontgaen. Hier dooz worden sy Erfgenamen deser Gerechtighejde welck dooz 't Geloof is / ende veroordeelen d'ongeloobige sozghloose Werelt / die de Waerschouwinge niet aen-nemen ende de Remedien niet gebrypcken.

So kondy nu sien / dat het Leven des Geloofs gantsch een ander Sake is dan die sijbelose Opinie des gemeene mans / die haer-selven Geloobige noemen. Te seggen / Ick geloove datter een God is, een Christus, een Hemel / een Helle / is een lichte sake : Edoch is 't Geloof des Godlose maer een vruchtelose Droom : Te droomen dat ghy becht / brengh geen Victorp mede ; te droomen dat ghy eet / brengh geen sterckte by ; te droomen dat ghy loopt / vordert geen wech ; te droomen dat ghy ploeghet en sapet / of te mapet / maecht maer een vruchtelose Herfst. Ende te droomen dat ghy Prin-

ren

ren zijt / dat kan oock een Bedelaar
 doen. Soo ghy iets meer als droomet
 van Hemel en Hell', hoe komt dat ghy
 u niet meer en rept / en dat ghy blijcken
 doet dooz de blijghheit uwer lebens en-
 de den pber uwer schuldige plichten / en
 den ernst uwer betrachtungen / dat soo-
 danige wonderbare onuytspreeklijke
 dingen waerlijck de materie zijn van
 uw' Geloof? Soo lief als ghy u Zielen
 hebt / soo hoet u dat ghy het Beelt des
 Geloofs niet en neemt booz de saecke
 selfs. 't Geloof set de Krachten der
 Ziele aen 't werck / om te verkrijgen
 die Dzeught / en die Glende t'ontgaen /
 die ghy gelooft: Maer 't beelt des Ge-
 loofs in de gene die haer selfs bedriegen/
 en verwazmt noch en werckt niet / het
 en overwint geen swarigheden; het en
 weckt niet op tot Daden des Geloofs.
 Het is blind / ende daerom en siet het
 God niet / ende hoe soud' hy dan gebzeest
 oft bebindt worden? Het en siet geen
 Hell', ende daerom loopt d' ongeboelige
 Ziele sonder schroomte en goets moets
 nae het onuytbluscklijck Dper / als of sy
 op een secker en beple wegh ware.
 Dit Beelt des Geloofs vernieticht de-
 se alderkrachtichste Doozmurpen / soo
 datse geen Indzuck in de Ziel en gebent:

soo dat hy dese Beeldelijcke Christenen
 God geen God en is / Hemel geen He-
 mel / noch Hell' geen Hell'. Wanneer
 een Prince in secker plaets quame / een
 Beelt en sal hem geen reuencie doen:
 Wanneer daer Musijck gesongen oft
 Hoogh-tijt gahouden wiert / een Beelt
 heeft daerigeen geboelen van / noch lust
 daer in; Wanneer daer byer ofte sweert
 quame / een Beelt schrikt daer niet booz.
 Men kan vermercken aen het ongeboe-
 ligh en onachtsaem comportement der
 Godloose dat sy booz 't geloof den God
 niet en sien / welken sy behoorden te
 lieben en te bresen / den Hemel welken
 sy hoorden te soecken en nae te staen /
 noch de Hell' welken sy met allen mo-
 gelijkken vlijdt hoorden te vermeyden.
 Hy is inder daet de waere Geloobige /
 die (toch met onderschept van graden)
 biddet als of hy den Heere booz hem
 sach / spreekt en leeft als in sijn tegen-
 woordigheyt / ende sijn tijt upkoopt als
 of hy op morgen soude moeten sterben /
 oft als eener die den Doot siet naderen /
 ende als gereet om sijn hand aen hem
 te slaen; Die daer tot God smeect en
 roept als of hy den Dagh des Oordeels
 sage ende die eeuwige Miserije die daer
 op volghet. Die daer streeft naer het
 Eeuwigh

Genwigh Leven / als eener die dooz de
oogen des Geloofs den Hemel ende de
Helle sage. 't Geloof is een ernstige ap-
prehensie ende verroozsaecht een ernstige
Conversatie : want het in stee is van
Gesicht ende Tegenwoordigheyt.

Hyt al dit mooghdyp gewis en licht
besluyten. I. Dat waere Geloof een
hostelijck Julweel is / raer en dierbaer/
ende niet soo gemeen als onachtsame
Mond-Christen in 't gemeen meenen :
hoe / seggen-se / Zijn wy niet alle Geloov-
vige ! Wildy ongeloovige maken van alle
die juyft geen Heyligen zijn ? Is niemant
een Christen die juyft soo strickt niet
en leeft ? Antw. Ick we'et wel dat-se
geen ongeloovige en zijn by professie :
Maer wat sy inder daet zijn / ende waer
vooz dat-se God nemen sal / suldy haest
vermercken / soo ghy de Beschrijvinge
des Geloofs vergelijcht met de leeslijc-
ke Beschrijvinge van haer leven. Het is
een gemeen dingh te seggen / Ick geloof,
maer is 't genteen / een Mensch te bindē
soo biddende ende lebende als die / die
inder daet gelooben ? Het is beyde in
wercken van Liefde ende van Godsalig-
heyt dat een Levendigh Geloof haer-sel-
ben verroont. Verhalben en wil ick niet
stryden om den Naem / Zydyp godloos /

ongerechtigh en onbarmhertigh / ende
 wildp lijckewel u-selven Geloovig hee-
 ren / ghy mooght de Naem behouden /
 Maer en siet toe of het u Salig sal ma-
 ken. Hebdy vergeten hoe dit stuck by
 den H. Geest selfs gedetermineert is /
 Iac. 2. 14. &c. War nuttigheyt is het,
 mijne Broeders, indien yemant seght, dat
 hy het Geloove heeft, ende en heeft de
 wercken niet? Kan dat Geloove hem Sa-
 ligh maken? Het Geloove indien 't de
 wercken niet en heeft, is op hem-selven
 doot. Ghy gelooft dat God een eenigh
 God is. ghy doet wel: De Duyvelen ge-
 looven het oock, ende sy t'sitteren. In-
 dien dat sulcken Geloof is daer ghy van
 roemt / 't wozt u niet geloochent: Maer
 wilt ghy weten, Oydel Mensch! dat het
 Geloove sonder de wercken doot is? &c.
 Is daer leven daer geen beweegnis is?
 Had ghy dat Geloof dat in stee van ge-
 sicht is / het soude u meer bekommert
 maken na de dingen die onfsienlijck zijn/
 als ghy nu zht nae de sichtbare beuse-
 lingen deser werelt.

II. End' hier upt moogdy mercken/
 dat meest alle waere Geloovige, swack
 in 't Geloove zijn. Ach hoe beyre komen
 wy noch te kort aen die Liefde / en pber-
 en blijft / en neerstigheyt / welck wy heb-
 ben

ben soudē / wanneer wy maer eens beschouwt hadden de dingen / die wy geloben? Ach hoe dood zijn onse Affectiē? hoe slap zijn onse plichten? hoe kout ende traegh zijn onse Betrachtingen? hoe onprofytelyck is ons Leben / te vergeleken by 't geen een eenigh uys gesicht van Hemel ende Helle ons maken soude? O wat een troostelycke sake soude het zijn / wanneer ick maer eenen Dach oft uur my inde Gebeden / in Dancksegginge ende Heplige Conferentie vereenen mocht met een Mensch die den Heere gesien had ende inden Hemel geweest ware / ende een party gehouden had inder Engelen Lof-sangen! Wanneer onse Vergadering uyt sulcke Persoonen bestont / wat maniere van dienst soudē sy Gode toebrenghen? hoe ongelijck soude hare Hemelsche bezruchende Expressiēn zijn by dese onse slaperige ende herteloose diensten? Wanneer den Hemel door d'oogen van dese gantsche Vergaderinge open gingh / terwyle ick nu met u spreekte / ofte wanneer wy in 't Gebedt ende Lof-sangen tot God selfs soudē spreken / denckt by u-selven wat een veranderinge het brengen sou / oock by de beste van ons in onse Gods-diensten? Wat betrachtingen / wat affectiē / wat

wat resolutionen het in ons verwecken
 soude? ende in wat een postuer het ons
 alle soude stellen? Nu / belijden wy niet
 alle / dat wy dese dingen gelooben als
 ons uyt den Hemel dooz den Onseplba-
 ren God geopenbaert? seggen wy niet/
 dat sodanigh Goddelijcke Openbarin-
 ge alsoo seecker en gewis gaet / als of
 de saken selfs booz onse oogen open la-
 gen? hoe komt het / dat wy niet meer
 daer van beweeght en worden; dat wy
 niet getransporeert en worden boven
 ons selfs? hoe komt het / dat dese dingen
 onse Zielen niet meer en raecten / ende
 de krachten derselbe opwecken tot ee-
 nigh krachtigh ende lebendigh oeffe-
 ningh? ende ons af-spenen van die din-
 gen die daer by niet eens considerabel
 zijn / noch waerdigh om een blick van 't
 oogh onser aenmerckinge te hebben /
 noch eenigh bysonder gedachte / noch
 d'alderminste affectie, dan booz so veel
 tot dese groote dingen dienen mochten?
 Als ghy dan vermerckt / hoe verre / in
 u-selven ende in andere / de gestalte uwer
 Zielen in heplige plichten en compor-
 tement des Levens jegens God en den
 Mensch / is verscheelende van 't geen
 sy wesen soude / soo ghy dese dingen ge-
 sien haddet die ghy gelooft / laet u dat-
 selve

selbe indachtigh maken van die groote Onvolkomenheit des Geloofs ende ons alle verootmoedigen door een geboelen onser swachheit. Want alhoewel ick wel weet / dat oock het Volmaeckste Geloof niet bequaem en is sulcke hooge affectien in graed te verwecken / als wel inde Verheerlijchte Zielen door het Salighmakend gesicht verweckte sal worden / ofte als wel nu een tegenwoordigh Gesicht ; soo die verkregen kost worden / verwecken soude ; lijckewel gesien het Geloof een also gewisse Doorloop en Openbaringh heeft als 't Sien selfs / alhoewel de wijsen van apprehensie minder roerende zy / so hoorde het noch tans veel meer aen ons te weeg te brengen / als het en doet / ende ons naerder te brengen tot soodanige affectien en resolutien als 't sien soude veroorzaken.

Tweede Nuttigheyt.

II. Indien 't Geloof ons gegeven is / om te maken dat de toekomende dingen ons souden wesen als by der hand, ende onsenlijcke dingen als of wy-se sagen ; soo kondy hier-upt sien. I. De Rede van de heylige Ernstigheyt der Geloovigen, welcken de Godloose niet hebben. II. Oock de Rede waerom de Godloose

Godloose dat niet en hebben. III. Ende waerom sy haer verwonderen ende onbernoegen hebben / Jae oock bespotten den Ernstigen vlijt der Hepligen.

I. Soudet ghy vooz groot wonder achten / dat Menschen meer sorggh doegen vooz hare Zielen / ende hyperiger waren in hare Gebeden tot God / meer behoetsaem hem niet te vertoornen / ende meer arbeitsaem in alle heplige bereydinge ten ewigen Leven / dan oock de alderheplighst ende preechste persoon die ghy kent inde gantsche Wereldt / wanneer Hemel en Helle van haer gesien ware? Soudet ghy niet veel eer u verwonderen ober de dommicheydt en stoelhepdt / en d'onachtsaemhepdt / oock van de beste / dat sy niet veel hepliger en neerstiger en zijn als sy zijn / indien ghy ende sy dese dingen saget? Waerom en laet ghy niet af / u te verwonderen ober haer Heersticheydt? Weet ghy niet dat het Lupden zijn die den Heere gesien hebben / welken sy dagelijcks dienen? ende die die Heerlicheydt gesien hebben / welken sy dagelijck naejagen? ende die de plaets der pijniginge gesien hebben / welken sy vlieden? Vooz 't Geloof hebben sy inde Goddelijcke Openbaringen dese dingen alle gesien.

II. Ende

II. Ende de Riede waerom de sozgh-
loose Werelt niet soo blijtigh en is / ende
soo hepligh als de Geloobigen / is / om
dat-se dit Oogh des Geloofs niet en
hebben / ende noyt dese krachtige Door-
wurpen gesien en hebben / welcken de
Gelobige sien. Haddet ghy hare Oogen,
soo soudet ghy oock hare herten ende
haer wijsse van leven hebben. O dat de
Heere geliefde u maer te verlichten ende
u sulcken Gesicht eens te geven van on-
sienlijke dingen als ider waere Geloov-
vige heeft ! wat een salige veranderinge
soude dat in u maecken ? Dan soudent
wy / in stee dat ghy nu de saecke belacht
ofte tegen-spreect / u tot geselschap krij-
gen op den Hepligen pat : ghy soudt dan
selfs soodanigh zijn als die ghy nu be-
spottet. Indien ghy saget wat sy sien/
soo soudet ghy doen / als sy doen. Doe
dat Hemelsch Licht aen Saul verschee-
nen was / doen hiel hy op van Verbol-
gen / ende vraeghde Christo wat hy wil-
de dat hy doen soude / op dat hy sulck-
een mocht worden als hy verbolgt had :
Ende doen de schellen van sijne oogen
vielen / doen viel hy aen 't bidden / ende
raeckte in 't getal der Geloovigen die hy
verbolgt had / ende arbeydde / en leedt
meer dan sy.

III. Maer

III. Maer tot 'er tijdt dat dit Licht
 verschijne aen u' beruyfsterde Zielen/
 so en kunt ghy de Gede niet sien van een
 heyligh Hemelsch Leven: ende daetom
 sult ghy 't licht booz gebeynstheyt ofte
 trofheyt ofte Phantasp ende Inbeeldin-
 ge houden / ofte booz de dwaesheyt van
 epgensinnige kranckhoofdige Men-
 schen. Indien ghy yemant saget sijn re-
 verentie doen aen een Prins / ende de
 Prins selfs waer verborzen booz uwe
 oogen / soudet ghy niet dencken dat ghy
 een dulle Man saget / ende seggen / hy
 booz stoelen ende bancken sijn reverentie
 deedt / ofte booz de Post buyghde / ofte
 niet sijn schaduw complementeerde?
 Indien ghy saget eens Menschen ge-
 baer aen / in eten en drincken / ende geen
 spijs noch drinck en vermercken kon-
 det / soudet ghy niet dencken dat de Man
 niet by sinnen ware? Indien ghy yemant
 hoorde lacchen / ende niet en
 hoorde in 't minsten eenigh stemme van
 de gene die de klucht boozthacht / soudet
 ghy niet dencken het dien Man aen ge-
 sonden herffenen onthack? Indien ghy
 luden saget danssen / ende hoorde geen
 Musich; Indien ghy een Ackerman
 saget dorschen / ofte harpen oft maeyen/
 ende saget geen Kroon noch gras booz
 hem?

hem? Indien ghy een Soldaet saget
 bechten voor sijn leven ende geen v'pand
 vernamet daer hy nae slaet / soudet ghy
 niet alle dese luyden houden als distract
 van sinnen? Eben dit is de sake tusschen
 u ende de waere Geloobigen; ghy siet
 hen Godt eerbiedighlyck aenbiddende/
 maer ghy en siet die maght niet welcken
 sy aenbidden gelijck sy doen: Ghy siet
 hen also besich ende gescheftigh om haer
 Zielen te behouden / als of eenige hon-
 derden van Levens op haer lagen / maer
 ghy en siet de Helle niet voor weleken sy
 bluchten / noch den Hemel niet nae wel-
 ken sy streben: ende daerom verwon-
 dert ghy u / hoe sy so veel wercks maken
 nopende 't stuck haerder Saligheyt; en-
 de waerom sy niet doen en konnen als
 andere / ende soo wepnich wercks ma-
 ken van Christo ende van 't Hemelrijck
 als die / die daer begeeren geexcuseert te
 worden / ende dencken sy iets noodigers
 hebben waer te nemen. Maer saget ghy
 eens met de oogen eenes waeren Gelo-
 vige, en waren die hooch-waerdige sa-
 ken die Godt ons geopenbaert heeft/
 maer open voor uw' gesicht / hoe haest
 soudet ghy veruoeght zijn / ende liever
 den spot drijven met een Mensch die in-
 de Burghwal licht ende voor sijn leven
 streeft /

streeft / ofte niet den arbeijt en 't gewoel
eener Stadt/ daermen besich is om den
blain eenes schizcklijcken bzants vande
hupsen af te weeren ; als u spot te drij-
ven niet die / die daer streben naer een
eewigh Leven/ende na upttersten ver-
mogen bidden ende arbeijden tegens de
onuytbluscklijcke vlammen ?

Hoe haest soudet ghy uw' verwonde-
ringh ombwenden tegens d' ongeboelig-
heyt ende sozghloosheyt van de Werelt/
en u meer verwonderen / dat opt Men-
schen die de Schzift hooren ende niet
hare oogen Gods wercken sien/saecten
van sulcken onuytsprecklijcken eeuwi-
gen Gebolgh / soo licht konnen stellen?
Wanneer ghy maer Hemel en Helle sa-
get / soo soudet ghy verbaest staen te
dencken/dat so veel / ja sulcken mee-
nichte van Menschen/ende dat noch soo
Wijse Mannen inden schijn / soo moet-
willighlyck in het eewigh vier loopen/
en hare Zielen booz soo een snoode prijs
verkoopen/ als of het alsoo gemackelijck
ware inde Hel te wesen als in een Kroeg
te sitten ; ende als of het Hemelrijck niet
beter ware als een beestelijcke lust ? O
niet wat een verwonderingh soudt ghy
dan dencken ! Is dit het vier daer de
sondaers so wepnich booz vzesen ? Is dit
die

die Heerlickheyt die so veronachtsaemt
wort? Dan soudet ghy sien/ dat de dul-
lighc'yt der Godloosen een groot Won-
der is.

Derde Nuttigheyt.

III. Nu/ mach ick dencken/ dat al-
rede ettelijckc' uwer eygen Conscientien
my vooz gekomen zijn in de Nuttigheyt
deser Examinatie daer ick u nu toe roe-
pen sal; Ick hope / dat terwile ick u
den Spiegel voozgehouden hebbe / dat
ghy uwe aengesichten niet sult wech-
gewendt / noch uwe ooghen geslooten
hebben; maer dat ghy-lieden u selfs sult
geoozdeelt hebben aen 't Licht dat u
voozgesteld is geweest. Hebben niet by
dese tijt eenige van u-lieder Conscientien
u geseght/ Is dit de natuer ende 'tgebruyk
des Geloofs, dingen die onzichtbaer zijn
te maken als of wy-se sagen, wat is dan
mijn Ziele in een desolate standt? hoe le-
digh ende bloot van Geloof? hoe vol van
ongeloof? hoe verre van de Waerheyt'en
kracht des Christendoms? hoe gevaerlijck
heb ick my-selven bedroogen met my-
selven een waere Christen te noemen ende
my aen te maten een recht Geloovige te
zijn? Daer ick noch niet eens 't leven des
Geloofs gekent en hebbe, maer hebbe in
de

de plaets van dien genoomen een doode opinie / alleen door op-boedinge ende landts-coustume ingenomen: wepnich docht ich/ dat ich aen 't herte een Onge-loobige was/ terwyl ich soo bypoffigh-lyck my aenmat den Naem eens Ge-loovige. Och hoe verre ben ich geweest van te leven als eener die de dingen siet daer hy professie van maect die te ge-looben? Indien eenige uwer Conscien-tien aldus niet overtuyghet zijn en haer mangel des Geloofs noch niet en ver-mercken/ Ich vrese dat het is/ om dies wille datse uytgebrant zijn ofte in slaep.

Maer soo noch de Consciencie dese sa-ke niet heeft begost tegens u in te byen-gen / laet my de sake met uwe Conscien-cie bepleyten. Zijt ghy Geloobighe? Be-mindt ghy 't Leven des Geloofs, of niet? Leef-dy op dingen die onsenlijck zijn, oft op de tegenwoordige sichtbare lock-aesen der Sinlijckheyt? Op dat ghy uwe Ooren niet afen keeret ofte my niet een traegh ongeboelig gemoet hooret / laet my u eerst seggen / hoe seer u daer aen gelegen is dese Vrage bondigh beant-woort te krijgen; ende daer nae / op dat ghy niet bedroogen en wordet / laet my u boort helpen tot de waere resolutie.

I. Ende / vooreerst / soo kondt ver-mercken

mercken by 't geen geseght is / dat het Salighmakende Geloof soo gemeen niet en is / als die / die de natuer der selve niet en verstaen / haer inbeelden. ('t Geloof is niet aller Menschen, 2 Thef. 3. 2.) Wat een meenighste Menschen / die haer selven bedriegen met Namen / ende schijn / ende met een doode Opinie ofte fleur van Religie, ende nemen dat doort 't Leven des Geloo's aen?

II. Tot dat ghy dit Geloof hebt / en hebdt geen speciael Interest ofte deel in Christo. Het zijn alle ende Geloovige die met hem vereenicht zijn / en sijne lewendige Leden zijn: Ende 't is doort 't Geloof dat hy in onse herten woont / ende wy in hem leven / Eph. 3. 17. Gal. 2. 20. te vergeefs roemt ghy u Christi, soo ghy geen waere Geloovige zijt. Ghy en hebt geen deel noch portie in hem: Geen van sijn speciale Weldaden hooren u toe / eer ghy dit lebendigh werkendt Geloof in u hebbet.

III. Ghy blijft steeds in de staet van Opandschap met God ende onbersoent met hem / soo lange ghy ongeloovige blijft. Want ghy en kunt geen Vrede met God noch geen toe-gangh tot sijn gunste hebben, dan doort Christum. Rom. 5. 1, 2, 3, Eph. 2. 14, 15, 17. En
C
daer=

50 Het Leven des Geloofs.

Daerom moet ghy door 't Geloof tot Christum komen. Eer ghy door Christum tot den Vader kunt komen / als die / die in sijn Liefde een bysonder Interest hebben.

I V. Tot dat ghy dit Geloof hebt / sooydyt onder de schult ende last van alle uwre Sonden / en onder den Bloeck ende verdoemenisse der Wet: want daer geen Rechtvaerdiginge ofte Vergevinge en is / dan door 't Geloof. Act. 16. 18. Rom: 4. ende 5. &c.

V. Tot dat ghy dit Geloof hebt van onsenlijcke dingen, suldyt altoos bleeschlijck gesint blijven / ende een bleeschlijck ooggh-merck hebben in alle uwre actien, ende sult die oock quaet maken / die wel nae der materij goet waren; ende die bleeschlijck maken die andersins nae der materij hepligh waren. Sonder Geloofve is het niet mogelijk Gode te behagen. Rom: 8. 5, 8, 9. Prov. 28. 9. Hebr. cap. 11. vers 6.

VI. Eynelijck / Tot dat ghy dit Levendigh Geloof hebbet / sooydyt geen Recht tot het Hemelrijk / ende en kondet niet saligh worden / wanneer ghy op dese upre stirbet. Wie daer gelooft sal niet vergaen, maer 't eeuwigh Leven hebben: Maer wie niet en gelooft, is alrede verdoemt.

doemt. Wie aen den Soone gelooft heeft
het eeuwigh Leven; maer wie aen den So-
ne niet en gelooft, sal 't Leven niet sien;
Maer de toorn Gods blijft op hem. Joh. 3.
vers 16. 18. 36.

Ghy siet / soo ghy u-selven lief hebt/
dat'er u aengelegen is t'ondersoecken of
ghy waere Geloobige zyt; ten zy op het
booz een indifferente sake houdt/ Of ghy
eeuwigh inden Hemel leeft/ of inde Helle;
het sal u best wesen dese Questie by rijds
uw' Conscientien booz te leggen: Hebdy
een Geloof welck u in stee van gesicht
verstrecke? Draeghdy in u een bewijs
der dingen die niet gesien worden? Ende
de Substantie der dingen die ghy seght dat
ghy hoopt? Weet ghy niet op wat ma-
niere dese Questie in het Oordeel sal
booz-gesteld ende gedetermineert wor-
den? Ende hoe alle uw' troost als-dan
sal hangen op het Antwoord; ende hoe
naer die Dagh is / dat ghy alle ten He-
mel ofte ter Helle geweest sult worden/
nae dat ghy bevonden sult zyn Geloob-
igh oft Ongeloobigh / hec soude u doen
lupsteren nae mijnen raet / ende dade-
lijck doen ondersoecken / Of ghy een Sa-
lighmakinge Geloof hebt/ of niet.

II. Doch op dat ghy in uw' Onder-
soeck niet bedrogen werdet / ende op dat
ghy

52 Het Leven des Geloofs.

ghy my niet qualijck verstaen soudet/
als of ick den swache beproefde nae de
mate des stercken / en alle uwe vertroos-
tingē leyde op sodanige stercke affectien
ende hooge Graden als het Gesicht selfs
in u wercken soude ; soo sal ick u in 't
korten seggen / hoe gy weten sult / of ghy
eenigh Geloof hebt / dat waerachtighen
Salighmakend zy / alhoewel in de min-
ste graed. Alhoewel niemand van ons
tot die hoogte aengedaen zy / als wy wel
souden / by soo verre wy alles wat wy
gelooven / gesien hadden : lijckewel alle
die eenigh Salighmakend Geloof van
onsienlijke dingen hebben , sullen dese
Vier Teeckenē des Geloofs in haer
bevinden.

IV. Teeckenē eenes waeren Sa-
lighmakende Geloofs.

I. Een recht Geloof van onsienlijke
dingen , sal verooraken een wercklijck
estimatie derselve , ende dat boven alle
aerdtſche saken. Een blickje van de He-
melsche Glory als in een Spiegel / sal
de Ziele doen seggen / Dit is d'opperste
begeerlijke Geluckſaligheyt ; Dit is de
Kroon / de Perel / de Schat / niets dan
dit kan my vernoegen. Dit sal oock de
groot-

grootste plaspieren / ofte rijkdommen /
 ofte Eer-tijtelen der Wereldt in uwen
 Sin vernietigen. Hoe snoo sullen dese
 alle schijnen / als ghy God sult daer ne-
 bens sien staen / ende het Hemelrijk als
 open booz uwe oogen ? ghy sult sien hoe
 weynigh rede daer is / den Dienaren der
 Werelt haer boozspoet te benijden ; ghy
 sult haer beklagen / als elendigh by haer
 bzeught / en als slaven in de hopen haer-
 der dwaesheydt en begeerlichheden ge-
 bonden / en verbzeemt van allen oprech-
 te bzeught en eere. Ghy sult met eenigh
 meedooogen beweeght worden ober haer
 elende / terwyle sy trotserende zijn onder
 de luyden / en dominerende booz een kooz-
 te tijt / ende sult dencken / Oplacp azme
 Menschen ! Is dit al uw' Heerlick-
 heyt ? hebby geen beter weelde ? geen
 hooger Eere ? geen beter plaetsier dan
 dit Verckens-Draf ? Gelyck ghy het
 Gout estimeert boven Dreck / en Ju-
 weelen boven gemeene Steenen ; so sul-
 dy den Hemel estimeeren boven allen
 Rijkdommen ende weelden deser We-
 relt / by aldien ghy inder daet een Le-
 vendige Saligmakende Geloobe hebt.
 Phil. 3. 7, 8, 9.

Tweede Teecken.

II. Een recht Geloof van onsenlijcke dingen sal wesentlijck uwen Will' beweegen deselve t' omhelsen, met toestemminge, ende welbehagen, ende resolutie, boven ende tegens dese wereltsche dingen, die daer boven souden willen geset ende voorgetoogen werden. Indien ghy maere Gelooftige zijt / soo hebdt uw' Keur gedaen, ghy hebt uw' hope vast gehecht / ende hebt uwe resolutien genomen / dat God uw' Deel moet wesen / oft dat anders gy niemant hebben kunt die des hebbens waerdigh zy: dat Christus uw' Salighmaker moet zijn / oft ghy en kunt niet behouden worden: ende derhalven zijdt in verschil met alle andere dingen: Sy mogen u eenighsins tot behulpselen zijn / maer niet uw' Saligheyt: ghy zijt gheresolbeert op wat Rotsteen te bouwen / en waer uw' anker te werpen; ende nae wat Haben ende Prijs uw' Leven is staende. Ghy zijt geresolbeert wat ghy soecken wilt / ende hoe ghy Gode sult vertrouwen oft niemand; den Hemel be-erven oft niets / Christum oft niemand: dit is de stemme van uw' vast-gewortelde beständige resolutien. Alhoewel ghy by-wijlen vol
vrese

brefse zijt / of ghy aengenomen sult worden ende met Christo deel hebben / ofte niet ; ende of ghy opt bereycken sult de glory daer ghy nae staet ; so zijt ghy lijkewel van alle andere hopen af ; als gesien hebbende een Eynd van alle Volmaechtheden der Creaturen / ende gelezen en bevonden hoe in alles pdelheyt is en quellinge des Beests / selfs in den alder-aenlocklijckste stand op aerde / ende zijt vast geresolbeert van Meester niet te veranderen / noch utw' hope en heylich leven vooz een ander hope oft leven op te geven. Daer come van wat'er wil / ghy blijft geresolbeert hier alles op te wagen ; wel wetende ghy geen ander Spel kunt spelen / by welcken ghy niet seckerlijck verliesen soudet ; ende dat ghy utw' Liefde, en blijft en azbept / nergens beter kunt aenleggen tot verkrigginge van utwe verwachtingen ; ende dat ghy geen ander Hoop kunt maken / dan daer ghy seckerlijck weet ghy t'eenemael aen bekoft soudet zijn. Psal. 73. 25. ende 4. 6, 7. Matth. 6. 20, 21. ende 13. 46. Luc. 18. 33.

Derde Teecken.

III. Een recht Geloof van onsielijke dingen, sal vooz so bezre een wercklijcke.

lijcke Springh-fonteyne zijn eens heyligen Levens, als dat ghy booz-eerst soeken sult het Koninckrijcke Gods ende sijn Gerechtigheyt, Matth. 6. 33. ende dat niet in uwre Resolutien alleen / maer oock in uwre Practijck : De cours uwes Lebens sal nae God gericht zijn ende nae uwre Onzichtbare Gelucksaligheyt. Het is niet mogelijk ghy booz 't Geloof sien soudet de wonderen des toekomende Werelts / ende lijckewel dese Wereldt boven dien stellen. Een dood Geloof / in Opinie alleen bestaende / mach bestaen met een werelts Bleeschlijck Leben ; Maer een werckend' Geloof sal u doen reppen / en maken dat de Goddelijcke saken uw' Werck worden ; ende den azbeydt en 't betrachten uwes Lebens sullen betoonen / of ghy oock vast geloobet de dingen die niet gesien worden / ofte niet.

Vierde Teecken.

Ten IV. Indien ghy Salighlijcken geloofst d' onstienlijcke dingen / so sult ghyse na-jagen / het kost wat 'et wil / en u daer baster aen houden / dan aen uwre werelse goederen : ende ghy sult lieber alle sichtbare dingen missen willen / als uw' hope der heerlickheyt, welcken ghy noyt ghesten hebt / wech te werpen. Een
mensch-

menschlyck Geloof en louter Opinie en kan't niet uytstaen wanneer de proebe komen: Want soodanige luden nemen den Hemel maer vooz een Reserve, om dat doch/ alhoewel ongeern/ sy d' Aerde berlaten moeten/ ende voeren niet geern ter Helle: Maer zijn geresolueert de werelt soo langh te houden als sy kunnen/ om dieswille dat haer Geloof geen sulcke seckerheyt heeft bebat van d'onseelijke dingen; als daerom te kunnen opgeven wat sy sien ende in besit hebben. Maer oock het swachste Geloof, dat waerachtigh ende lebendigh is/ dat brenghet een wesentelycke dispositie in de Ziele, om allen hope ende Gelucksaligheyt deser Werelt vaeren te laten/ als se niet de geestelycke hope en gelucksaligheyt niet bestaen en kunnen. Luc. 14. 33.

Nu ben ick u voozgegaen met het Licht, en heb u getoont wat een Ge-loovigh-Christen is; wildy nu toefien/ hoe bezre uwe herten en leven met dese Beschrybinge ower een komen? Name-lyck/ (Of ghy door 't Geloove leeft ofte niet) is by gebolgh te weten/ Of God oft de Werelt uw portie ofte Gelucksaligheyt zy; ende voozts/ Of ghy Erfgenamen des Hemels ofte der Helle zyt. End' is dit niet een Vrage daer u beel

58 Het Leven des Geloofs.

aen gelegen is? En daerom/ep liebe/om
 uwer Zielen wille / ende als ghy uwo'
 eeuwige Vrede liebet / Onderfoeckt u-
 selven, beproeft u-selven of ghy in 't Ge-
 loove zijt, of niet? Weet ghy niet dat
 Christus in u is (dooz 't Geloof) ten zy
 ghy eenighsins Verwurplijck zyt. 2 Cor.
 cap. 13. vers 5. Wildp nu wel soo lange
 uwe Conscientien toehooren als ghy m'
 gedaen hebt? Gelyck ghy m' gehoozt
 hebt u seggende / wat de Natuere van een
 levend' Salighmakend' Geloof zy; hoozt
 nu oock uwe Conscientien, uwo' onpar-
 tijdigh seggende / Of ghy dit leven des
 Geloofs hebt, of niet? Het kan geweten
 worden / so ghy maer Willigh en Neer-
 stigh en onpartijdigh zijt: Indien ghy 't
 soecht met ernst / gelyck Lupden die
 daer geern weten soudent / of sy dooz eeu-
 wigh Lebend' oft Doot zijn; ende niet
 als Lupden die geern geflatteert ende
 bedroogen waren / ende geresolbeert zijn
 van haer stand wel te geboelen / het zy
 waerachtigh ofte valsch.

Laet uwo' Conscientie u seggen: Met
 wat Oogen siet ghy, tot bestieringe van
 het dooz-naemste employement uwes
 Lebens? Is het met het Oogh der
 Sinnen ofte des Geloofs? Genomen het
 zy met het Oogh der Rede; soo is het
 doch

doch der bedurbe Riede door den Sin
des Vleesches verdraept / of der Riede
door 't Geloof verlicht ende verhooght.
Wat Landt is het daer uwē herten in
converseren? Is het in Hemel of opter
aerde? Wat Geselschap is 't daer ghy
u mee troostet? Is het met Engelen
ende Heyligen? Wandelt ghy met haer
inden Geest, ende boeght ghy uwē
Eccho tot haer triumpherende Lof-san-
gen, ende segget Amen, wanneer ghy
door 't Geloobe haer hoozt Eere, Lof
en Heerlickheyt toeschryvende aen den
Oudsten der dagen, den Almachtige Je-
hova, die daer is, die daer was ende ko-
men sal? Maelt ghy uwē bzeught upt den
Hemel oft upt'er Aerde? Apt dingen
sienlijck of onsenlijck? toe-komend' of
tegenwoordigh? Apt dingen die-men
hoopt oft die-men besit? Wat Cupn is
het / dat u uwē soetste bloemen geeft?
Van waer hebdt 't boedtsel daer uwē
hoop ende troost op leben? Wat zijn uwē
hertsterckinge ende Cordialia die u ver-
quicken / als de onstuygmige Wereldt u
door haer hardighept aen 't swijmen en-
de beswijcken heeft gebracht? Waer is
't dat ghy uwē Zielen tot Ruste stelt / als
ghy van Sonden ende lijden afgemat
zijt? Handelt oprechtlijck: Is het in den

60 Het Leven des Geloofs.

Hemel oft op Aerde? Wat werelt neemt
ghy tot uw' Pilgromschap, ende welck
booz u t' Huys? Ick braegh u niet/waer
ghy zijt: maer waer ghy woonet? niet
waer u Persoonen / maer waer uwe
Herten zijn? In een woort: Is het u
recht ernst; als ghy seght; Dat ghy een
Hemel ende Helle geloofst? Ende denckt/
spreekt / bidt ende leeft ghy / als die die
het waerlijck gelooben? Besteet ghy u
tijd / verkieft ghy uwe conditie van le-
ven / ende disponeert ghy van uwe affai-
ren, ende beantwoort ghy de abechtin-
ge van werelsche sake / die / die ern-
stigh zijn in haer Gelofte. Spreek upt:
Leef op 't Leven des Geloofs op dingen
die onsfienlijck zijn, of 't Leven der Sinnen
op dingen die ghy fiet? **Handelt oprecht/
want uw' eeuwige Dreught ofte pijn
hangt veel hier aen.** 't Leven des Geloofs
is een gewisse pas tot 't Leven der heer-
lickheyt: ter contrarie / so is het Vleesch-
lijck leven op dingen die-men fiet / een
gewisse wegh tot d' eeuwige berdoeme-
nisse. Indien ghy na den Vleesche leeft, so
sult ghy sterven: maer indien ghy door
den Geest de wercken des Lichaems doo-
det, soo sult ghy leven. Rom. 8. 13. En
dwaelt niet: God en laet hem niet bespot-
ten: want soo wat de mensche zaeyt, dat
sal

sal hy oock maeyen: want die in sijns selfs Vleesch zaeyt, sal uyt het Vleesch verderfnis maeyen: maer die inden geest saeyt; sal uyt den geest het eeuwich Leven maeyen. Gal. 6. 7, 8. **W**ildy weten waer ghy eeuwich sult moeten leven/ so weet hoe/ ende waerom / ende waerop het is / dat ghy hier leeft.

Vierde Nuttigheyt.

Hebbende nu aldus ondersocht of ghy Geloobige zijt / soo heb ick boort naest te vragen / Wat ghy in het toekomende wesen wilt? Wildy voortaan leven op sichtelijcke ofte op onzichtelijcke dingen? Nademael ghy u den Naem en eere aenmatet van een Christen te zijn / wildy u bedenken wat het Christendom in heeft? ende wildy inder daet wesen wat ghy seght / dat ghy zijt / ende wat ghy wilt datmen van u dencke? Och dat ghy het woort Gods geloof wildet geven! ende dat de God des Hemels maer hertelijck van u geloof mocht werden! En dat ghy maer sijn Woort boort soo secker ende vast wildet nemen / als wat ghy met de Sinnen begrijpt? ende wat hy geseght heeft dat is / oft wesen sal / soo seker te zijn als of ghy 't saget met uw ooggen? O wat soorte van Menschen soudy

soudy dan zijn? hoe sozghbuldighlyck
ende vzychbaerlyck soudy dan sprekē
ende leven? hoe onmogelyck soud'et u
dan zijn / sozghlooslyck oft ongodlyck u
te dragen? End' hier / op dat ick u dooz
ernstighēyt brengen mocht om ernstigh
te zijn in soe een ernstige sake / soo sal ick
u booz-eerst eenige wepnige Suppositien
boozstellen ontrent de onlichtbare Voor-
wurpen des Geloofs, ende daer nae sal
ick eenige Vragen by maniere van toe-
passinge boozhouden / nopende uwe eys-
gene resolutien en practijcque hier op.

I. Supposeert ofte onderstelt / Dat ghy
den Heere in heerlickheyt geduerigh sa-
get voor u, wanneer ghy zyt hoorende/
biddende / prātende / jockende / etende/
drinckende / ofte tot eenigh bypwillige
Sonde getenteert: Stelt dat ghy den
Heere saget staende recht ober u / alsoo
waerlyck als ghy een Mensch siet. (ge-
lyck ghy mochtet / soo uwe Oogen hem
sien konden: want het secker genoch
is dat hy staegh tegenwoozdigh by u is).
Supponeert, ghy saget maer so een blick
van sijn achterste / gelijck Moses deed /
Exod. 34. doe hem God inde Kloobe
eener Speloncque had gestelt / ende hem
bedeckt had / doen hy booz-by gingh.
Chap. 33. 23. doen dat aengesichte Mo-
sis

Als soo scheen van dat gesicht / dat hy sich
 hoorde 't Volck met een Decksel bedec-
 ken most. Exod. 34. 33, 34, 35. Of
 hadde maer gesien wat de Propheet
 sagh / doen hy den Heere sagh sittende op
 een Throon, groot ende hoogh verhe-
 ven, &c. Esai. 6. 1, 2, 3, &c. hoorende de
 Seraphim roepen, Heyligh, heyligh, hey-
 ligh is de Heere der Heerschaaren, de aer-
 de is sijner heerlickheydt vol. Doen hy
 seyde: Wee my, want ick vergae, terwij-
 le ick een Man ben van onreyne lippē, en-
 de ick woone in 't midden van een Volck
 van onreyne lippen, want mijne Oogen
 hebben den H E E R E, den Koninck der
 Heerscharen, gesien. Esa. 6. Of hadde
 maer gesien wat Iob sach doen hy seyde:
 Met het gehoor der ooren heb ick u ge-
 hoort, maer nu siet u mijn Ooge: Daer-
 om verfoey ick my, ende ick hebbe be-
 rouw in stof ende asche. Job. 42. 5, 6.
 Wat cours van Leven soudet ghy ne-
 men / wat soorte van Menschen soudet
 ghy wesen naer sulck een Gesichte als
 dese? Haddet ghy maer Christum gesien
 herschynende in sijn Heerlickheyt / ge-
 lijck hem sijne Discipelen sagen Matth.
 Cap. 17. Ofte gelijk hem S. Paulus sagh
 in sijn Bekeeringh / doen hy van sijn
 Heert. nedergeflaghen was ter aerde /
 Act. 9

64 Het Leven des Geloofs.

Act. 9. Ofte gelijck hem Johannes sagh/
 Apoc. 1. 13. Alwaer hy seght: [End' hy
 was bekleet met een langh Kleet tot de
 voeten, ende omgort aen de Borsten met
 een gouden gordel. Ende sijn Hooft ende
 Hair wat wit gelijck als witte Wolle, ge-
 lijck sneeuw; ende sijne Oogen gelijck een
 vlamme vyers. Ende sijne Voeten waren
 blinckende Koper gelijck, ende gloeyden
 als in eenen Oven: ende sijne Stemme als
 een stemme van veele wateren. Ende hy
 hadde seven Sterren in sijne Rechterhant:
 ende uyt sijne Mond ginck een twee-snij-
 dende scherp Sweert; en sijn Aengesicht
 was ghelijck de Sonne schijnt in hare
 kracht. Ende doen ick hem sagh viel ick
 als doot aen sijne voeten, ende hy leydde
 sijne Rechterhand op my, seggende tot
 my: En vrees niet, ick ben de Eerste ende
 de Laetste: ende die leve ende ick ben
 doot geweest: ende siet ick ben levendigh
 in alle eeuwigheyt. Amen. End' ick heb-
 be de Sleutels der Helle en des Doots.]
 Wat dunct u soudp wesen/oft wat sou-
 dp doen / indien ghy sulcken gesicht als
 dese gesien haddet? Soudp Godsaligh
 ofte Godloos daer nae zijn? Soo waer-
 achtigh als ghy leeft ende wy den een
 den ander sien / soo siet u God altoos.
 Hy siet uwe verborgene bypligheyt / en-
 de

de bedrogh / ende boosheyt / welke ghy
meent dat verholen is: hy siet u in 't
doncker: het sluyten uwer Deure / het
voorschuyben uwer gozdijnen / het on-
dergaen bande Sonne ofte het upt-doen
der Keerse / kan niets vooz hem verber-
gen / die daer Alwetend' is. Psal. 94. 8, 9.
Aenmerckt ghy onvernuftige onder den
Volcke, ende ghy dwase, wanneer sult ghy
verstandigh worden? Soude die de Oore
plant, niet hooren? soude die de Ooge for-
meert, niet aenschouwen? De vuyple lust /
de gierigheyt / ende nijdigheyt / ende ydel-
heyt uwer gedachten selfs zijn vooz sij-
ne Oogen so klaer als de Sonne op den
Middagh. En daerom mooghdy hem
wel stellen als bywefigh / die niet afwe-
sigh en kan zijn: ghy mooght onderstel-
len dat ghy hem siet / die u siet / en welc-
ken ghy sien moet. O wat een verande-
ringh soude een blickje van de glorp van
sijn Majest. maken aen dese tegenwooz-
dige Vergaderinge! O wat een ver-
wonderinge / wat een gepassioneerde
werckinge der Ziele soude het te weegh-
brengen? Alwaer het maer een Engel die
u dus verscheen / wat soorte van Toe-
hoorders soudet ghy wesen? hoe ernstig?
hoe vuyprigh? hoe geboeligh? Ende lijc-
ke wel zyt ghy Geloovige, ende en heb-
dy

dy niets hier van: daer doch het Geloof
d'onfienlijke dingen maecht/als gesien:
Indien ghy inder daer Geloove hebt/
foo siedy hem die onfichtbaer is; ghy
spreekt tot hem / ghy hoort hem in syn
Woort; ghy siet hem in syne wercken;
ghy wandelt met hem; hy is het leven
ulwer vertroostinghen / ulw' Conversatie
ende ulw' Leven.

II. Supponeert oft onderstelt/ dat ghy
de saken aen ulw' Geloof in 't Euangelie
geopenbaert gesien haddet / nopende
wat gepasseert ende alrede geschiet is.
By exempel: Indien ghy den Sundvloet
gesien haddet/ ende de Arcke, ende de be-
houdenis van een eentgh Gerechtige Fa-
milie: Het wech-branden van Sodoma
ende Gomorra met byer upt den Hemel/
ende het behouden van Lot, wiens
rechtbaerdige Ziele over hare Sonden
sich quelde, ende als een roof nae-ge-
jaeght wierdt tot haer godloose raserny/
om dieswille dat hy haer van Overtre-
dinge wilde verhindert hebben? Stelt
u booz / ghy d'Openinge van 't roode
Meer gesien haddet / hoe d'Israëlitien
daer booz passeerde / ende Pharao ende
alle Egyptenaers daerinne verdroncken;
hoe het Manna ende de Quackelen upt
den Hemel vielen / hoe de Bergh brande/
ende

ende wat een schizelijcke Wonder gehoozt wierdt / doen Godt de Wet aen Moles overleeverde ; wat vooz soorte van luyden soude ghy geweest zijn ? Wat vooz Leven soude ghy geboert hebben ? nae sulcke Gesichten / ofte alle ende ider derselbige ? Stelt u vooz / ghy Christum inden standt sijner Menscheyt gesien haddet / in d' exempelē sijner Neederigheyt / sachtmoedigheydt / verachtinge aller glorij ende ydelheyt deser Werelt / ende haddet hem hooren leeren sijn Goddelicke Leere met kracht en autoriteyt , diergelijcken opt pēmant sprack. Genomen ghy haddet hem ghesien de blinden / de lammen / de siecken helen / de / de Dooden opweckende ; ende nae desen alle / haddet hem gesien tot een spot gemaect der Sondaren / met duyfsten geslagen / bespogē ; doe sy hem met doornen hadden gekroont / ende hem ter spot met purper omhangen hadden / ende daer nae aen 't Crups doorn nagelt / ende tusschen twee Moordenaers gehangen / haddet een schandelijcke Doot sien sterben ; en dat noch / vooz sodanige als ghy zijt. Genomen ghy haddet de Sonne sien verduyfster sonder Ecclips , het voornichsel des Tempels verscheurt / ende d' Aerde bevende ; d' Engelen de Wachters

ters verschickende ende Christum uyt
 de Dooden bezresen? Genomen / ghy
 haddet by de Discipelen geweest / doen
 hy in 't midden van haer verscheen / en-
 de dat ghy met Thomas uwt' vinger had-
 det gesteecken in sijn verwonde syde; en-
 de dat ghy hem gesien haddet wandel-
 ende op de Wateren / ende ten laetsten
 dock opbaerende inden Hemel. Geno-
 men / ghy haddet gesien / doen den Heyli-
 ge Geest op sijne Discipelen nederquam
 inde gelijckheyt van verdeelde Tongen;
 ende haddet hen-lieden hooren spreken
 de verscheyde Talen der Volckeren / en-
 de gesien de meenighbuldige Miraculen,
 door welck sy d' Ongeloobige Werelt
 overtuyghet hebben: Wat door luden
 soudet ghy geweest zijn? Wat door le-
 ven soudet ghy geboert hebben / haddet
 ghy van alle dese dingen Oogh-getuy-
 gen geweest? Nu / en maect ghy niet
 professie dit alles te gelooven? ende dat
 dese dingen u sulcke gewisse waerheden
 zijn / als of ghy-se saget? Hoe komt dan/
 dat uwt' Geloof u niet meer en beweegt
 ofte gaende maect? Waerom en doet
 het niet in eeniger goede mate / 't geen
 't Gesicht doen soude / indien het maer
 waerlijck een Lebendigh Salighma-
 kend' Geloobe waer / dat in stee der
 Sinnen

Sinnen ofte des Geboelens is: Ja/ich moet u seggen / dat het Geloove in dese cas meer met u doen moet dan het sien van Christum alleen doen konde / ofte dan het sien sijner Miraculen deed aelt meesten hoop: Want vele die hem sagen ende sijne Wrcken beschouwden / ende sijne woorden hoorzen / zijn lijkewel in haer ongeloof vergaen.

III. Supponeert oft stelt u booz / ghy die eeuwige heerlijckheyt saget / welke Christus synen Heyligen herworven ende bereyt heeft: Dat ghy eens met Paulo inden derden Hemel opgenomen waert geweest / ende de dingen gesien haddet die onuytspreecklijck zijn: Soudet ghy daer nae niet wenschen lieber geleeft te hebben gelijk Paulus, ende syn lijden ende versmaetheyt ondergaen / dan geleeft te hebben gelijk de Brain-siecke onbernuftige werelt: Haddet ghy gesien wat Stephanus sag booz syn Doot / Act. 7. 55, 56. **Namel.** De heerlickheyt Gods, ende Christum staende aen syn Rechterhandt: Haddet ghy gesien de Dupsenden ende Millioenen van Heylige geglorificeerde Geesten, die geduerigh om den Thoon der Maj. Gods staen; haddet ghy gesien de Verheerlijchte Geesten der Rechtaerdige die eens indē Vleesche geweest zijn /

zijn / vande blinde godloose werelt ber-
 acht / terwyle sy op God in 't Geloobe
 waren wachtende / in Heftigheyt ende
 Hope op die gebenedijde Kroon welcken
 sy nu dragen ; haddet ghy maer booz
 een ooghenblich tijds haer Dzeught ge-
 nooten ; haddet ghy-se eens sien schijnen
 als de Son in heerlichheyt / en den Enge-
 len gelijk gemaecht ; haddet ghy-se hoo-
 ren singen het Liet des Lams ende die
 dzeughde-rijcke Hallujahs ende Lof-ge-
 sangen tot haren Eeuwigen Koninck.
 Wat soudet ghy wesen / ende wat soudet
 ghy / na sulcken gesicht als dese / willen
 resolveren ? Wy-aldien de Rijcke-man,
 Lus. 16. Lazarum in Abrahams schoot
 hadde gesien / in 't midden van sijn
 pracht / eere ende lekker-leben / ende an-
 dere sinnelijcke vermaken / gelijk hy 't
 wel daer nae sagh / doen hy in 't Hel-
 sche wyer gepijnicht wierdt / meendy
 niet / dat sulck een Gesicht sijn Dzeught
 en plaesier dapper gekoelt soude hebben /
 ende hem geholpen te verstaen de natuer
 ende de onwaerde deses tijdelijcken ge-
 lucks / ende dat sulchs hem een krachti-
 ger Beweegh ende Bewijs-rede soude
 geweest zijn / dan 't woort eenes Predi-
 gers ? In 't minste dat het hem gebracht
 soude hebben tot een wyer Oeffeningh
 sijner

ſijner Rede in een ſober betrachtinge ſijner Staet ende Wegen? Haddet ghy maer een upre geſien wat Abraham, David, Paulus, ende alle Hepligen nu ſien / terwijle de Sonde ende 't Vleefch ons hier in de doncker houden / wat een werkinge / dunckt het u ſelfs / ſoude het op uwe Herten ende Levens doen?

I V. Stelt u voor, ghy ſaget het aengeſichte des Doots / ende dat ghy nu laget onder de Macht van eenigh doodelijcke ſiechte / de Medecijn - Meester u verlaten hebbende / en geſeght / daer is geen hope; uwe vrienden weenende over u / uwo' Doot-kleet en liſte bereyden / uwo' graf opgrabende / ende opwerpende Doots - hoofden / Doots-beenderen en aerde / die weder op u / tot uwo' deckſel en geſelſchap / ſullen geworpen worden: ende genomen / ghy ſaget een Bode van God / om u te ſeggen dat ghy op morgen ſterven moet / ofte hoorde wat een van uwe Boofſaten Luc. cap. 12. vers 20. hooren moſt: Ghy dwafe, deſe nacht ſal uwe Ziele van u genomen worden, ende het gene ghy bereyt hebt, wiens ſal het zijn? hoe ſoude ſulcken Boofſchap op u werken? ſoude het u laten gelijk ghy zijt? Indien ghy deſe nacht in uwo' Slaep-kamer by den doncker

doncker een stemme van God hoorDET/
 seggende tot u; Dit is de laetste Nacht
 dat ghy op Aerde Leven sult, ende eer
 morgen moet uw' Ziel in een ander We-
 relt zijn, ende voor den Ontschlijcken
 Maj. Gods verschijnen. Wat soude wel
 het effect zijn van soodanigen Boodt-
 schap? Ende geloofdy niet / dat dit al-
 les in 't korten eben soo zijn sal. Jae / en
 weetet ghy niet sonder te gelooben / dat
 ghy sterben moet / ende al uw' wereltse
 glory verlaten sult moeten: ende dat al
 uw' vermaeck ende plaiser op aerde sul-
 len zijn als of-se niet geweest waren/en-
 de noch veel erger? O wonder ober won-
 der / dat een veranderingh die so secker/
 soo groot / soo naeby is / u niet meer
 raecken soude! Ende datmen daer niet
 meer op en denckt / ende sich niet meer
 daer toe en bereypt! En dat ghy niet op-
 geweckt en wordet door soo een volle en
 gewisse Dooz-wetenschap / om soo ern-
 stigh te zijn nae 't Eeuwighe Leven/ als
 ghy wel licht te zijn / als de Doot door
 de Handt is!

V. Stelt u door / ghy saget den groo-
 ten ende schricklijcken Dagh des Dooz-
 deels / gelyck van Christo selfs beschre-
 ven wort / Matth. 25. Als de Soon des
 Menschen komen sal in sijn Heerlickheyt,
 ende

ende alle sijne Heylige Engelen met hem;
 ende sal sitten op den Throon sijner heer-
 lickheyt, daer alle Volckeren voor ver-
 gadert sullen worden, ende hy deselve dan
 van malkanderen scheyden sal, gelijk de
 Herder de Schapen van de Bocken schey-
 det: settende de Schapen tot sijner Rech-
 ter, ende de Bocken tot sijne Slincker-
 hand. vers. 31. 32. 33. Ende dat hy dan
 de Gerechtige sal vonnissen ten eeuwige-
 gen Leven / en de rest ter eeuwige Ver-
 doemenisse. Indien ghy nu saget de
 heerlickheyt en de schrick van die groote
 Verschijninge / hoe de Heylige verhoogt
 ende verquicht sullen worden / ende ge-
 rechtbaerdicht van alle beschuldigin-
 gen des Satans / ende lasteringen der
 Godloose Menschen; ende hoe de God-
 loose als - dan geern ontkennen souden
 de woorden ende wercken daer sy nu in
 roemen; ende wat schrick ende confusie
 als - dan dese rampsalige Zielen / die nu
 de Boden des Heeren dickwils onbe-
 schaemdelijck bejegenen / overballen sal.
 Haddet ghy-se gesien / Bevende voor den
 Heere, die nu in de stoutmoedigheyt
 ende vermetenheyt haerder herten het
 uyt-braveren. Haddet ghy gehoord hoe
 sy dan haren toon sullen veranderen / en-
 de wenschen sy noyt hare Zonden ge-
 kent

kent en hadden; ende dat sy in groo-
 ter heyligheyt hadden geleest / dan eben
 die die-se daer ober bespotteden. Wat
 soudet ghy seggen / ende doen / ende zyn /
 nae sulck een wonderbaer Gesicht als
 dit? Soudt ghy 't met een geckig-woort
 af-setten gelijk ghy 't hier gedaen hebt?
 Soudet ghy geen meerder sorgh gedra-
 gen hebben voer uw' Saligheyt, haddet
 ghy dese spreucken des H. Geest verbult
 gesien? als Iudæ 14, 15. 2 Thes. 1. 7, 8, 9.
 [als de Heere Jesus uyt den Hemel ge-
 openbaert sal werden met de Engelen sij-
 ner Kracht; met vlammanden Vyere, wra-
 ke doende over de gene die God niet en
 kennen, ende over de gene die den Euan-
 gelio onses Heeren Jesu Christi niet ge-
 hoorzaam en zijn: dewelcke sullen tot
 straffe lijden het eenwigh Verderf, van-
 den aengesichte des Heeren ende van de
 heerlickheyt sijner sterckte.] Wat Sin-
 meend' soud' gehad hebben? Wat
 cours soud' genomen hebben? Soud'
 hebben konnen dencken van te willen
 voortgaen / en spreucken en leven / eben
 onbescheyden / dom en onachtsaemlijck /
 als ghy nu doet? 2 Pet. 3. 10, 11, 12.
 [De dach des Heeren sal komen als een
 Dief inde nacht, in welcken de Hemelen
 met een gedruys sullen voorby gaen, ende
 de

de Elementen branden sullen ende vergaen, ende de aerde, ende de wercken die daer in zijn, sullen verbranden.] Is het mogelijk waerlijck te gelooven dat sulcken Dach soo gewis, ende so naeby is, ende niet meer ontsien? noch meer bereytschaps daer tegens gemaect / dan de sorgghloose en Godloose en doen?

V I. Supponeert oft stelt u voor / ghy haddet op dien Dach gehoozt de Dupbel u beschuldigende van alle ulve Sonden die ghy opt begaen hebt / deselve op het alder-haetelijckst uytmakende / ende roepende tot den Richter om Gerechtigheyt tegens u : genomen ghy haddet hem gehoozt alle dese Sonden tegens u inbrengen / daer hy u nu dagelijks mede temteert die te begaen / ende die hy u nu wijs maect geen quaet te mogen ofte van geringe consideratie te zijn : genomen ghy haddet hem hooren seggen / Op soo een tijt verwierp dese Sondaer de Genade, hy verachte Christum, verfmade den Hemel en voortoogh de Aerde : op sulcken tijdt spottede hy niet de Godsaligheyt / ende dreef de geck met het H. Woort en den Raedt Gods : op sulcken tijdt verontheylighden hy den Name Gods / ende liet sich gelusten nae syns Raestens Goet / en hoesterde Gedachten

dachten van Nijdigheyt ende buyle lusten; hy was droncken ende verliiep sich in gulsigheyt; ofte begingh hoererpe / ende is noyt gantsch bekeert geweest door vernieuwende Genade: ende derhalven is hy een Erfgenaem der Helle ende hoozt my toe: Ick regeerde hem / ende ick moet hem hebben. Wat soudt ghy dencken van een Sondigh leven / wanneer ghy eens soodanige beschuldiginghe haddet gehoozt / als dese? hoe soudt ghy u gedragen hy de naeste Tentatie, wanneer ghy gehoozt haddet wat een boozdeel de Versoecker hier nae upt alle uwre Sonden nemen sal tegens u.

VII. Wat / of ghy de Verdoemde in haer elende eens ghesien haddet / ende haer haddet hooren upt de dwaesheyt van haer onboetbaerdigh sozghloos leven upt-roepen / ende wenschende met den Rijckeman, Luc. 16. dat hare vrienden op aerde een bode upt de Dooden mochten hebben / Om haer te waerschouwen, dat sy niet en komen in dese plaetse der pijn. (Ick spreek tot luden die daer seggen sy Geloovige zijn) wat sout ghy doen op soo een gesicht? Indien ghy haer gehoozt haddet / haer selven plagende door 't naedencken des tijds welcken sy verlooren; der barmhertigheyt / welc-

welcken sy vermaerlooft ; der genade/
welcken sy wederstaen hebben ; ende
wenschende dat alles weer te doen wa-
re/ en dat sy weer met een nieuwt Leven
eens mochten geprobeert werden. In-
dien ghy saget/ hoe de Werelt verandert
is / by die wel-er also stoutmoedigh en-
de confident geweest zijn als andere/ wat
dunckt u / soude soodanigh Gesichte by
u wercken ? Ende waerom werckt dan
sulckis het Geloove niet ; Nademaal de
sake seecker is ?

VIII. Nocheen-mael / stelt u voor/
dat in uwe Aenbechtigen ghy den
Aenbechter saget voor u verschijnende/
ende met u pleptende/ gelijk hy doet door
sijne Inwendige Ingevingen , ofte door
de monden sijner Instrumenten : Geno-
men ghy saeght ende hoorde hem u op-
hissende tot Sonden / u aenporrende tot
gulsigheyt / dzonckenschap ende onre-
pigheyt ? genomen / de Duyvel ver-
scheen u ende boerde u tot de plaetse des
Wellsusts / ende presenteerde u de Hoe-
re / den Beker der overdaet / ende por-
den u aen tot sweeren / tot bloecken / tot
raesen / ofte tot bespotten eens hepligh
lebens ; Soude niet 't gesichte van den
Angelaer den angst beverben ende uwt
moet hoelen / uwt plaesier benemen / en
uwt

uw' appetijt omsetten? Soudet ghy u
 droncken kunnen drincken ofte uw'
 buyle lust voldoen / indien ghy hem
 saecht by u staende? Denckt daer aen/
 de naeste rijse dat ghy getemteert wort.
 Al stoute luyden hebben dooz soodanigh
 gesicht de moed sincken laten: End' en
 gelooft ghy niet / dat hy 't is inder daet
 die u temteert / ja soo secker als of ghy
 hem saget? Hy is 't immers die de
 Menschen ingeeft met de Godsaligheyt
 te spotten; en die u inde mond geeft uwe
 lichtbeerdige geckts-kluchten / uwe Ce-
 den/ ende Bloecken: Hy is Dooght van
 de Wyanden der Genade / die haer leert
doctè delirare, ingeniosè insanire, dat is /
 vernuftelijk te rasen, en met den wegh
 des Levens aerdighlijck te querellén,
 ende geleerdelijck te wederleggen die
 Betwys-redenen die hem souden saligh
 gemaecht hebben; ende subtielijck haer-
 selven upt de handen der Berinhertig-
 heyt te disputeeren/ ende brabaeds-wij-
 se sich te verontwaerdigen vooz Christo
 te buigen; tot dat'er geen raet meer en
 is; ende met een aengename woelspre-
 kentheyt de Plague en de Sieckte haer-
 der Ziele te prijsen / en onwederस्पreek-
 lijck staende te houden / dat de Wegh ter
 Helle ten Hemel leydt; ende die Sonden
 te

te Rechtbaerdigen die haer Verdoemen
sullen; ende met Eer en Triumph hare
Vrienden t'overwinnen / en den Dup-
bel op alle wijze ende maniere te dienen;
ende hem-selven kloeckmoedelijck in-
de Helle te werpen / in spijt van alle de
Wetten en bestraffingen Gods / ofte
der gene die haer geern gestuyp souden
hebben. Het zijnde maer al te gewis / dat
dit 's Dupbels werck is / ende ghy en
soude het niet durben doen / indien hy
opentlijck niet onberdeckten aengesicht
u daer toe wilde beweegen; hoe durst
ghy 't dan doen / wanneer 't Geloof u
soude verseecken, dat het soo waer-
lijck hy is als of ghy hem saget?

Noch onderschepdelijcker / antwoort
dese volgende Vragen op de vooz-ge-
dachte Suppositien.

I. Vrage. Indien ghy maer saget
't geen ghy seght / dat ghy Gelooft, sou-
det ghy niet overtuyght zijn / dat de al-
der-vermaecklijckste en profijtelijckste
Sonde erger is als Raserij? ende sou-
det ghy niet de Name selfs daer van
versojen / en opentlijck uwaer open dwaef-
heyt uyt-roepen / ende bidden dat men
vooz u bidde / ende beminnen die u be-
straffen / ende resolveeren sonder uyt-
stel weder te keeren.

¶ 4

II. Vra-

II. Vrage. Wat soudet ghy dencken van een ernstigh heyligh Leven, haddet ghy gesien de dingen die ghy seght dat ghy gelooft? soudet ghy het opt meer booz precysigheyt bestraffen? ofte het achten meer merck daer van gemaect/ als het en behoefde? ofte dencken u tijdt waer beter besteedt in spelen als in bidden/in't dzincken/boerten en vuple lustpleginge/als in heylige Gods-diensten? Soudet ghy dan wel dencken / dat een Dach in de Sebene ware te veel booz 't werck waer toe ghy leeft? ende dat een uy? op desen Dach genoch ware/ om u van de Eeuwigheyt t'onderrichten? Ofte soudet ghy niet gelooven dat hy de Salige Man is, wiens vermaeck is inde Wet des Heeren, ende die daer aen peynst nacht ende dach? Soudet gy konnen booz sinnelijcke ofte godloose onachtsaemheyt plepten? ofte uwe Monden openen tegens de meeste Ernst eens heyligh Levens, by aldien Hemel ende Hell' voor uwe oogen open stonden?

III. Vrage. Indien ghy saget 't geen ghy seght / dat ghy gelooft, soudet ghy wel opt meer / u geoffenceert houden van de Dienaren Christi, wegens de openhertigste bestraffingen ende de dichste Vermaeningen / en de strickste Geboo-

Gebooden en Tuchtinge die nu so qua-
lijck genomen worden? Ofte soudet ghy
niet veel-eer hem bidden/ u te helpen da-
telijck uwoen stand t' ondersoecken / ende
u op 't lewendighst t' ondertasten / ende
meer sorggh te dragen u ter Saligheyt te
behouden als te behagen? De Patient
die geen bitteren dzanch en wilde in-
nemen in tijd / als het komt dat hy siet hy
sterben moet / soude wel eenigh dingh in-
nemen. Wanneer ghy de dingen saget
daer ghy nu van hoort / dan soudet ghy
wel alles doen willē. O mochtet gy dan
een deser dagen weer hebben! wat gelt/
de Sermoonen souden u noyt te openher-
tigh noch te langh vallen / in tijd ofte
buyten tijds, alles soude dan goet heeten.
Dan soudt ghy verstaen wat de Die-
naers des Woorts bewoogen heeft / soo
aen te houden om uwe Bekeeringh, ende
wat best ware / uyt een fleur ofte ern-
stigh gepredicht.

IV. Vrage. Haddet ghy gesien de din-
gen die ghy seght / dat ghy gelooft / wat
een Werckinge souden de Predicatie op
u hebben / nae sulck gesicht als dit? O
wat een veranderingh soude dat bren-
gen op onse predikingen en uw' gehoor!
indien wy de dingen sagen daer wy van
prediken en hooren! hoe vperighlijck
souden

82 Het Leven des Geloofs.

souden wy u importuneeren inde Name Christi? hoe aendachtiglyck soudet ghy hooren? ende sozghbuldiglyck bedencken ende gehoorzamen? als-dan en soude-men niet meer sulche slaperige Predikers ende Toehoorders hebben / als wy nu hebben: Konde ick maer toonen aen dese gantsche Vergaderinge d'onsienlycke Werelt daer wy van preken / ende hoorzet ghy niet Hemel en Hell' in uw' Goge / hoe verskert soude ick wesen (alhoewel niet van een Salige veranderinge van alle) dat ick u dese upz soude leeren / niet voor de Sonde ende tegens een heyligh Leven te plekten; ende u t'huys senden een ander Volck gewonden / als ghy waert doen ghy herwaerts quaemt? Dan soude ick oock den ergste deser die my hooren durben vragen / Durft ghy nu meer Droncken oft een Vraet zyn / oft Werelts? Durft ghy t'huys gaen ende van godsaligheydt een Klucht maken? ende uwe Zielen veronachtsamen gelijk ghy gedaen hebt? Ende waerom en soude de Waerheydt die gelooft wort / niet d'oberhand hebben / indien waerlyck gelooft / nademael de saecke soo seecker ende gewis is / als of ghy't saget?

V. Vrage. Haddet ghy gesien wat ghy

ghy seght dat ghy geloofst / soudet ghy
 soo gierighlyck naer Ryckdom / naer
 Eere / ofte respect van Menschen woos-
 den ofte dencken jagen / als wel te bog-
 ren? Alhoewel het alleenlyck de Geloo-
 vige is die waerlyck sijne Regenten eert /
 (want niemandt anders eert-se van
 Gods wege / maer alle gebruycken-se
 haers-selvs halve) lyckewel moet ghy
 u niet wonderen / dat hy Menschen aen-
 gesicht niet veel vzeest / ende geen hoch-
 achter zy van wereltse Grootheyt / alsoo
 hy siet wat sy werden sullen / soo wel als
 wat sy zyn. Soude niet Usurpateurs
 min gebrzeest zyn geweest ; wanneer alle
 Man haren Dal hadden boorszien kon-
 nen? Eben de alghemeene Gede kan
 boorszien / dat ghy alle binnen korten tot
 asche sult zyn. My dunckt ick boorzie
 utoe droeve doots-couleur / uwo' leeliche
 swartigheyt / en uwo' wooningh in het
 duyfter Graft. Ende wie kander veel
 benijden oft begeeren 't boortsetten van
 't geen sulcken Eynde heeft? Een blick-
 je van God ware genoch om al de heer-
 lickheyt des Werelts / dat nu het lock-
 aas is tot 's Menschen verderf / upt te
 blusschen.

VI. Vrage.. Souden oock de Aen-
 vechtinge soo veel krachts hebben / als

84 Het Leven des Geloofs.

sy nu wel hebben / by aldien ghy de din-
gen saget daer ghy nu van hoorz? Sou-
de oock al de schoonheyt ofte vermaeck-
lickheyt deser werelt u konnen tot buyl-
bedrijf ofte sinnelijcke lusten verlocken/
indien ghy God boven u / ende het Oor-
deel booz u saget? Indien ghy saget wat
de verdoemde Zielen nu al lijden en wat
de Geloobige genieten? Soudet ghy
door eenigh Geselschap/ ofte vermaeck-
lickheyt konnen bekout worden / uw'
kostelicke tijt vergeefs te verslijten/heb-
bende sulcke dingen in 't Oogh? Ick
verseeckere my / ghy soudet daer een
gruwel van hebben / ende dese Tentatien
oock tot de meest ge-eerde/ profijtelyck-
ste ende vermaeckelijckste / soude soo veel
plaets geven / als ghy nu soudet geven
aen de gedachte van uw' eygen heyl af
te snijden / ofte in een kool-puit te sprin-
gen / ofte uw' Hoofd in een baznenden
Oven in te dringen. Maerom dan en
maecht het Geloof de Tentatien niet te
schande / indien ghy waerlijck dese din-
gen gelooft? Wildy seggen Het is uw'
Swackheyt, ghy kunt het niet beteren,
ofte dat het u natuere mede-brenght lustig
te zijn, wraeck-gierigh, sinlijck, ende
dat ghy 't niet verwinnen kunt, Maer/
haddy een gesicht van Hemel ende Hell',
dan

dan soudey 't konné wederstaen. Ghy kunt niet / om dat ghy niet en wilt: Maer saget ghy 't geen u willigh soude maken / uw' macht soude herbooz komen. Het Gesicht van een Richter ofte Galge kan den Mensch wederhouden: Het aensien eenes persoons / welken men eerbiedigheyt toedraeght / is machtrigh om d' Oeffeningh uwer leeliche Sonden in te toomen / veel meer soude 't Gesicht van Hemel ende Hell' sulchs verinogen. Wanneer ghy maer op 't sterben laeght / soo soudet ghy 't hooft schudden tegens hem die u dan soude willen temteeren tot uwe voorige Sonden. End' is niet een levendigh booz-siende Geloof van soo groote kracht.

VII. Vrage. Haddet ghy gezien wat ghy seght dat ghy gelooft, ghy soudet booz 't lyden soo niet blijven staen; noch soo groot werck niet maken / van vermeten / gelastert / gebangen oft van menschen veroordeelt te worden / daer God ende uwe Conscientien u Geduldigheyt belasten. Een gesicht der Helle soude u doen dencken het erger als dollemans werck soude wesen / derwaerts te loopen om des Menschens toorn ofte eenich lyden op aerde t'ontgaen. Rom. Cap. 8. vers 18.

VIII. Vrage. **O** Hoe soude doch sulck Gesicht den Verlosser / ende sijn Genade / ende Beloften / ende Woort / en Oordonnantien in uwre estime verhooggen? Het soude uwre begeerten verquicken / ende n tot Christum doen bluchten om 't Leben / eben als een verdzinckend Man die iets aenklamt tot sijn behoudenis. Hoe soet souden u smaecten de Name / het woort / ende de wegen Christi, die u nu so dorre en gemeen duncken?

IX. Vrage. Soudet ghy soo vroolichjes leven / ende soo gerustelijck in een onachtsame onseckerheyt uwer saligheyt slapen konnen / als ghy nu doet / indien ghy dese dingen gesien haddet? Soudet ghy met een gerustigh Herte konnen leven / daer ghy niet en weetet waer ghy op morgen sult zijn / ofte waer ghy vooz eeuwich sult leven? **O** neen: Waer Hemel ende Hell' maer gesien vooz u / uwre Conscientien souden besiger zijn soodanige Vragen vooz te nemen / Ben ick weder-geboren, geheylight, verfoent, gerechtvaerdight, ofte niet? **D**an eenigh van de pberste Dienaren des Woorts nu souden mogen zijn.

X. Vrage. Noch een Vrage wil ick u maer voorzstellen. Indien wy vooz onse oogen God, den Hemel ende de Helle sagen/

sagen / meendy dat sulchs niet inder
 daet onse Verschillen soude vereenigen/
 ende onse onbroederlycke Bitterheden
 ende verdeeltheden heelen? soude dat de
 hand der gene die daer jeucken om ge-
 welte te doen aen die / die niet alles-sing-
 eens-gesint met haer zijn / niet inhou-
 den? Wat soude dat een meenichte van
 ydele Controversien vereenigen? Ge-
 lijck het in-komen vanden Meester alle
 raseren onder de School-Jonges doet
 staecten / so soude ooch 't gesichte Gods
 ons doen ophouden van allen strijd ende
 onminnelijcke geweld. Dit soude ons
 leeren hoe te preekē en te biddē / beter dan
 een Storm ter Zee kan doen / 't welck
 nochtans het beter doet / als ettelijcke
 in voorszpoet leeren willen : Wanneer
 wy sagen wat wy preeken / dat soude
 ons van Menschen-behagen/eygen-ge-
 soeck ende sluymerigheyt / wel af-drij-
 ven / gelijk een Bleegel den Bedelaer
 van singen afdrijft / ofte / gelijk het los-
 breken des Beers den gemaecten Kreu-
 pel sijne hoeten leerde binden / ende sijne
 krucken deed wech-werpen. Ick en
 soude geen beter uytwendigh behulp
 konnen begeeren / om onse Controver-
 sien omtrent indifferente wijsen des
 Gods-diensts te slechten / dan een Ge-
 sichte

sicht van de dingen daer wy van spreec-
ken. Dit soude sulcken ernstige gestalte
der Ziele verwecken / dat sulchs niet
lijden soude können dat de Religie tot
formaliteiten soude upt-roocken / ofte ter
zyde tot affectatie, complementen ende
Ceremonien / upt-baren. Oock en sou-
den wy niet durven onse Medede-
naers slaen / ende upt de Wyngaert upt-
stooten / en seggen / Ghy en sult niet pre-
diken / noch bidden / oft leven dan op de-
se ofte gene onnoodige Conditien. Maer
't geboelen onser eygen swachtheit / ende
de vrese eenes strengen ondersoecks ober
onse vergripen / soude ons medelijden
doen hebben ober andere / ende het daer
voor houden, dat de nootsaecklijcke din-
gen de materie zijn van onse Eenigheyt,
d' onnootsaecklijcke van onse Vryheyt,
ende beyde van onse Liefde. By aldien
't gesicht in alle dese Tien Stucken soo
veel vermogen soude / soude 't Geloof
niet veel doen / indien ghy waerlijcken
geloofdet de dingen die ghy niet en siet?

Och laep! de verdurbe Rede is in 't
slaep (by Menschen die andersins wijs
schijnen) tot dat het door 't Geloof ofte
door 't Gesicht wacker gemaecht wor-
de: ende slapende Rede is alsoo ondien-
stigh als Dwaesheyt. Het doet geen
werck:

merck: het en vermijdt geen gebaer. Een Leeraer die slaept/ kan de waerheyt niet beter berdedigen dan een wakend Kind. Doch Rede sal rede wesen/ ende Conscientie Conscientie wesen/ als het stof eens upt 's Menschen oogen sal uptgeblasen zijn/ ende als 't Gesicht en 't Gevoelen haer verstant sal opgeweckt ende alsoo herstelt hebben/ ofte als 't Geloof haer meer tijdelijck ende geluckelijck sal opgeweckt hebben.

End' och mochten wy alle hier in ober een koinen/ ons-selven tot het Leven des Geloofs te begeben; ende I. Dat wy niet te veel op sichtelijcke dingen en leefden. II. Dat wy op d'onsichelijcke dingen leefden.

I. Eener mocht dencken/ dat Wereltshepdt is een gebreck dat syn eygen Kuur medebrengt/ en dat de Redelijcke Natuer noo soude willen tot soo hooghen prijs lieben/ ende booz soo een azme recompencie azbeypden. Het is jammer dat Gehazis Melaeltshepdt/ ende Judas Doot/ niet meer soude boozkamen een successie van diergelijcke Gehazijsen ende Judassen in alle Geslachten. Onse Heere is ons upnemender-wijse boozgegaen met een versmaetheyt der aerde: syn Koninckrijck was niet van dese

dese Werelt. Geen Menschen zijn hem ongelijker als Wereltsche Menschen. Ick weet wel / dat de Nootsaecklich-
 heydt is 't boozwendtsel: Maer 't is de Watersucht der begeerlichheyt dat den doost veroorzaecht / welken sy Nootsaecklichheyt noemen. En daerom is de Cure / *non addere Opibus*, sed *immuere Cupiditatem*: Het Gebreck moet niet gevoet worden, maer geheelt. *Satis est divitiarum non amplius velle*. 't Is Rijckdoms genoch, niets meer te be-
 geeren. Het is onlanghs bedisputeert geweest / Of dit oock de gulde Eeuw zy? Dat dit een yfere Eeuwe zy / hebben wy wel geboelt: ons bewijs daer van is on-
 wederspreeklijck: ende dat het *Aetas aurea* een Gulde Eeuwe zy / daer toe heb-
 ben oock genoegsame proeven: End' overmidts Gout de God is die meest regeert / willen niet loochenen of dese eeuwe mach wel *Aetas Aurea* genoemt werden / in den Sin des Poëts die daer seght:

*Aurea nunc verè sunt Secula: plurimus Auro
 Venit honos: auro conciliatur Amor.*

Dat is:

Wel is 't een Gulde Eeuw daer Eeren
 hooge Staet,

End'

End' alie Liefd' en gunst om Gout te
krijgen staet.

Dese præferentie van sienlijcke din-
gen boven d'onsienlijcke is d'Afgodery
der Werelt; de Ondergangh der Na-
tuere; de Verdurbenthept onser Facul-
teyten ende Aften, de Ziele tot een sloof
des Vleesches makende / ende God om
gebruicht te worden als een Dienaer
aen de Wereldt. Het sloot om-bezre de
Godsaligheyt / de Gerechtigheyt ende
de Liefde. Het verkeert het JUS ofte
Recht door omwendinge in VIS dat
is/ Gewelt. ofte by een reversie in SUI
dat is/ Eygen-geloeck, Derhalven geen
wonder/ soo het een Ondergangh 3p der
Societeyten. Nademael

Gens sine Iustitiâ, sine remige Navis in undâ.

Dat is:

Een Volck dat sonder Recht en son-
der Wetten leeft,
Is als een Schip in Zee dat geen Pilot
en heeft.

Het kan Demostheni selfs een Angi-
nam ofte Iteel-geswel op't Lijf jagen/so
daer maer een Harpalus is / die daer In-
fectie

festie inbrenghet. 't Kan een Gerigtsplaets
 gelijck Plutarchus Rome noemt A S E-
 BOON CHOORAN, *Impiorum*
regionem, dat is/ een Oort der Godloosen
 maken; contrary aen Ciceros Descriptie
 van Sulpitius, *dewelcke was Magni su-*
stitia quam juris consultus, & ad facilitatem
aequitatemque omnia contuler; nec maluit li-
tium actiones constituere quam contraversias
tollere, dat is: Hy was méér der Gerech-
 tigheyt ende des Rechts-geleerde, ende
 socht alles tot lichtigheyt ende tot bil-
 lickheyt te brengen; ende en had niet lie-
 ver Actien van Rechten in te stellen, als
 Rechts-verschillen wech te nemen. In
 een woort / indien ghy nae de Sinnen
 ende niet nae 't Geloof leeft; op tegen-
 woordige ende niet op onsenlijcke din-
 gen/ soo gaet-dy te rugge. Ghy staet op
 uw' hooft / ende heeret uwe hielen nae
 den Hemel; ghy maecht dat het Beest
 den Man berijet / en met alles het onder-
 ste boben te heeren / suldy u-selven in al-
 len confusie brengen.

II. Dencht dat het de Onsenlijcke
 dingen zijn, die alleen Groot ende Noot-
 wendigh zijn, die den Mensch waerdigh
 zijn ende met de Woortreflichheyt sijner
 Natuere over-een-komen/ als oock met
 het Eynd onses Levens ende aller on-
 ser

ser Genade-giften. Alle andere dingen
zijn maer onwaerdige beufelingen / ten
ze sy dooz het opsicht op dese dingen/
waerdigh ghemaect worden. Of een
Mensch upt een Palais / ofte upt een
Kercker overstapt inde Eeuwigheyt,
upt een Heeren-stand ofte upt Lazarus-
stand, daer is weynigh aen gelegen;
Alle Menschen inde Wereldt / welker
oogemerck ende besicheyt niet iets min-
der dan den Hemel opgenomen is / zijn
in 't gemeen van eenderley conditie / en-
de zijn maer in verschepte Graden ende
Classes van Dwaeshepts - Schoole.
Indien 't Oogemerck utwes Levens
aen God te hoort schiet / 't scheelt niet veel
wat ghy soecht; om groot onderschept
daer van te maken. Indien klepne Kin-
deren met spelden speelen / ende grooter
Jonges met nestelen ofte penningen / en
bejaazde Kinderen met gelt en goet / om
eer-tijtelen oft Bebel; Wat onderschept
is daer onder in 't stuck van Wijsheyt
ende Gelucksaligheyt; als alleen dat de
minder-jarige een onnofseler vermaeck
hebben / ende onkostbaerder als de meer-
der-jarige / sonder die quellingen der
sorghuldigheden ende gebaerlichhe-
den / die dese meer deftige ende ernstige
mallygheyt bergeselschappen. Belycht
de

de Heyligheyt des Heeren geschreven staet op alles wat getrouwelijck tot sijn Wille ende Eere gericht is ; soo is oock Eydelheyt ende Sonde geschreven op alles dat maer tot het Vleesch gericht is ende geen hooger Eynd als selfheyt en heeft. Maer de Helle te gaen met een grooter gerucht ende suite ende reputatie, met meerder statie ende vermaelichheyt als den Azme / is een slechte troost / een jammerlijck Geluck.

III. 't Geloof is de Wijsheyt der Ziele, ende Ongeloof en Sinnelickheyt zijn haer Blindtheyt, Dwaesheyt ende Onvernuftigheyt. Hoe kort is de Kennisse oock van d' alderwijste Ongeloovert. Sp weten niet veel van 't geen voorby is / (ende noch minder souden sp daer van weten / wanneer de History-schrijvers niet meer credijts by haer hadden / als het woort Gods) Maer Eplacp hoe weynich weten sp van 't toekomende? De Sinmen seggen hun / waer sp zijn ende wat sp nu doen ; maer konnen hun niet seggen / waer-se morgen zijn sullen. Maer 't Geloof kan aen een waere Geloovige seggen / Wat wesen sal als dese Werelt ten eynde sal zijn / ende waer hy in alle eeuwigheytde leven sal ; ende wat hy doen sal / wat Gedach-

ten

ten hy dencken sal/ wat affectien de tem-
peratuer ende besigheyt sijner Ziele sul-
len zijn; wat hy sien / ende voelen ende
gemeten sal: ende met wat Geselschap
hy eeuwighlijck conberseeren sal. In-
dien de gene die upt de Sterren vermee-
nen te konnen Vooz-seggingen doen/ al-
leen de veranderingen van 's Menschens
Leben konden vooz-seggen / ende de tijd
en wijsse haers Doots / wat een toeloop
souden sy krijgen? Ende hoe Wijs sou-
den sy geacht worden? Maer wat heeft
dit alles te vergelijcken met de onsepl-
bare Vooz-seggingen van den Alweten-
de God, die ons een uptsicht gegeven
heeft in een ander Werelt / ende ons ge-
toont heeft wat vooz altoos wesen sal/
ende dat met meerder seckerheyt als
ghy weten soudet / wat een Dach soude
konnen voortbrengen.

De Voor-wetenheydt in ghemeene
Menschlijcke saken is soo noodigh/ dat
sonder hetselbe des Werelts Actien ofte
wercken niet anders als een verwerde
Confusie soude zijn. Wat soudy oordeelē
van eens Menschen verstant / ofte hoe
soudy de besigheden sijns Lebens ba-
lueren / die in al sijn doen niet verder en
soude sien / als die tegenwoordige ure?
Hoe soudy hem noemen die den Dach
soo

soo besteeden soude / als eener die niet en
 wist datter een Nacht op volgen soude ?
 ende den Nacht soo besteede als of-er
 geen Dach meer te verwachten ware ?
 Die in de Lente niet en wist van een
 Herfst, ofte inde Somer van een Winter?
 ofte inder Jeught, datter opt Ouderdom
 ofte Doot te volgen stond ? Het onber-
 nstigh Vee dat geen Voorwetenheyt
 en heeft / is versien in stee van dien / ende
 om soodanigh gebreck te verbullen / met
 secker Instinct, en hebben daer-nebens
 het behulp van der Menschen Voorwe-
 tenschap / andersins soude het met haer
 Geslachte haest upt zijn. De Bienen az-
 beyden en vergaderen haer Honigh inde
 Somer / als of sy voorszien hadden des
 Winters-noot. Ende kan die Mensch
 wijs heeten die niet eens sijn Eeuwigh
 Conditie voorsziet ? Voorwaer die niet
 en weet wat toekomende is / die en heeft
 doch geen waere wetenschap van 't geen
 tegenwoordigh is : want de waerde en
 't gebuyck der tegenwoordige is alleen
 ten opsicht van de eeuwige dingen : ende
 geen Middelen zijn daer / daer geen
 Eynd en is. Wat Wijsheyt blijft er
 dan in Ongeloobige / nademael haer
 gantsch Leven mis-aengeleght wort ;
 overmits haer het Eynd des Lebens
 onbe-

onbewust is: ende als alle hare wercken t'eenemael verontaert zijn door den on-aert haerder beestelijcken Vogemercken ofte Eynden/ tot welcken sy dienen/ ende gerefereert worden. Niets isser waerlijck Wijs oft Eerlijck dat om geringe ende onwaerdige saken geschiet. Een schoon Schilderj te maechen van een Schaduwe / ofte d' Historj eenes Drooms kunstigh te beschrijven/ mach een soorte van aerdige Dwaesheyt heeten/ maer het Eynd en wil 't niet toelaten dat men 't de naem van Wijsheyt geve: ende soodanigh zijn alle de Actien der Wereldt (alhoewel Heroisch, Manhaftigh en Eerlijck geheeten) die daer sien op vergaencklijcke Beuselingen/ en niet en strecken tot het eeuwigh Eynd ofte Vogemerck. Een Vogel kan zijn Nest netjes maken/ maer wort daerom niet voor Wijs geacht. Hoe contrarj is des Werelts Oordeel met Christi Gevoelen! daer eben dieselfde Beschrijvinge die hy geeft aen een Dwase/ vande Werelt gegeven wort aen een Wijs en Geluckigh Mensch. Luc. 12. 20, 21. (een die Schatten opleght en is niet wijs in God) suldy ons wijs-maken dat die Man Wijs is/ die wat hooger kan klimmen als sijn Naebuer/ op dat hy

E des

Des te hooger val doe? Die op sijn weegh
 ter Helle met grooter pracht ende Sta-
 tie vergeselschapt is dan andere? die be-
 ter nae de Gede-Rabelingh ende Gede-
 rijchers Kunst Sondigen kan als de
 gemeene Man? ende die met meer booz-
 sichtighepts en deftighepts ter Verdoe-
 menisse loopt / ende sijn dullighept / ge-
 leerdelijck verdedigen en bewijfen kan/
 dat hy op de kant der Helle seecker ge-
 noch staet? Suldy ons wijs-maken dat
 die Wijs is / die den God ende den Re-
 gel der Wijsheyt weder spreekt? ende
 die den Hemel opgeeft om een wepnigh
 vrolycke uren / ende 't verstand niet en
 heeft sijn Ziel te behouden? Als sy het
 Eynde sien ende totter eeuwigheyt aen-
 gekomen sullen zijn / laet hun dan van
 hun Wijsheyt roemen / nae dat-se dan
 occasie daer van binden sullen : als-dan
 sullen wy-se vooz meer Competenten
 Rechters aennemen. Ondertusschen laet
 de Eeuwige God het Deel mijner Zie-
 le zijn ; laet den Hemel mijn Erffenis en-
 de Hope zijn ; laet Christus mijn Hoofd
 zijn / ende de Belofte mijn Seeckerheyt ;
 laet het Geloof mijn Wijsheyt zijn / ende
 de Liefde eben mijn Hert ende Wille ;
 ende geduldigh uytherdende Gehoor-
 saemheyt / mijn Leven ; ende dus kan
 ich

ich de Wijsheyt der Werelt wel ontbe-
ren / om dies-wille dat ich die beuselin-
gen die sy soecht / ende alles wat sy daer
by schijnt te konnen verkrijgen / wel
missen kan.

Wat een meenichte van klachten en
Elende soude een Voor-sicht konnen
booz-komen? Hadden de Hythom-
sten deses eenige Jaers (Conditione-
lijcken) voor-sien gheweest / de Actien
van Dupsenden van Menschen soudent
heel anders geordonneert geweest zijn/
en heel Sonde en schande boozgekomen.
Wat een verandering soude het maken
in 't oordeel vande Wereldt / hoe vele
woorden soudent anders gesproken; ende
hoe vele Daden anders gedaen worden;
en hoe vele uren anders besteeft / indien
die veranderinge die door 't jongste Ge-
richt en d' Executie derselbe sal te weeg-
gebracht werden / wel voor-sien ware?
Ende waerom is het niet Voor-sien, na-
demaal het booz-toont is? Daer d' Al-
wetende God, die gewislych sijn Woort
volbrengen sal / hetselbe soo klaerlych
geopenbaert heeft / ende ons soo dick-
maels en met soo luyder stemme daer
booz gewaerschouwt heeft / Is hy Wijs
die nae soo vele Waerschouwingen lij-
kelwel sich in een Ceulwigh Dee neder-
light.

100 Het Leven des Geloofs.

licht. ende seght: Ick dacht weynigh op sulcken Dach: Ick heb niet gelooft dat ick oyt sulcken veranderingh sien soude?

Soude-men de Dienaers Christi soo qualijck bejegenen / als-men doet / in dien de boose Werelt dien Dach boozsage / op welken Christus met sijne Tien Duyfenden Heyligen sal komen gericht houdē tegens alle de godlose. Jud. 14. 15. Als hy komē sal om verheerlijckt te worden in sijne Heyligen, ende wonderbaer in alle die gelooven. 2 Thes. 1. 10. Als de Heyligen de Wereldt sullen oordeelen. 1 Cor. 6. vers. 2. 3. ende als de Godloose haer siende aen Christi rechterhandt / haer Sententie sullen moeten hooren aldus luydende: Voorwaer segge ick u, voor soo veel ghy gedaen oft niet gedaen hebt aen een van dese mijne minste Broeders, so hebby dat my niet gedaen. Matth. Cap. 25. Bepdt noch een wepnigh dagen / ende dit alles sal booz uwe oogen geschieden: Doch d'ongeloobige Werelt wilt dit niet voor-sien.

Soude de nijdige Cain sijn Broeder vermoort hebben / had hy de Straffe / welken hy daer na ondraeglyck noemde / (Gen. 4. 13.) te hooren voor-sien? Soude oock de Werelt Noës prediking beracht hebben / hadden sy de Sundt-vloet

vloet geloof? Soude Sodoma Soodama
geweest zijn / hadden sy voorsien dat een
Hell' uyt den Hemel haer vernielt sou-
de hebben? Soude Achan sich met den
buijt gemoeyt hebben / had hy voorsien
de Steenen die sijn Beulen en sijn graft
wierden? Soude Gehazi sijn gierigheyt
gebolghet hebben / had hy die Melaets-
heyt voorsien? Ofte soude Judas Chri-
stum verraden hebben / had hy voorsien
dat verhangen sijnselfs in sijn wan-
hoop? Het is een Voorziende Geloof
die daer Saligh maect / ende blint On-
geloof dat 's Menschen Verderf ver-
oorzaecht.

Selfs oock tegenwoordige dingen, so
wel als toekomende, zijn den Dwazen
Ongeloobigen onbewust. Weten sy wie
haer liet in hare Sonden? ende hoe vele
Duyfenden om iets diergelijchs zijn
lijdende / terwijle sy geen perijckel en
sien? Wat oock haere Tongen swetsen
mogen / dat hert en het leven des Dwa-
sen seght / datter geen God en is die haer
liet, en haer Rechter wesen sal. Ps. 14. 1.
Zoo siedy dan / dat ghy door 't Geloof
moet leue / oft vergaen door dwaesheyt.

IV. Considereert dat de sienlijke
dingen vergaencklijck zijn ende soo wep-
nigh duerende / dat sy de naem van

Dingen niet en meritêren / als zijnde
 loutere Niet en minder als Niet,
 ende lichter dan d'pdelheyt selfs/ verge-
 leken by het nootwendig eeuwig Wê-
 sen / wiens Name is ICK BEN.
 Daer is maer eenige weynige dagen
 verschil tusschen een Prins en geen Prins,
 een Heer en geen Heer, een Mensch en
 geen Mensch / een Werelt en geen We-
 relt. Ende soo dit al is / laet de tijdt die
 doozby is/ u berichten hoe kleyn dit ver-
 schil is. Een Redelyck oft Vernuftigh
 Doorszienigheyt mach eenen Xerxen ge-
 leert hebben te weenen ober soo een
 Volckrijck Armé, als wetende hoe haest
 sy alle doode luyden souden zijn. Kunt
 ghy vergeten / dat de Doot bereyt is u
 ontkleden; ende te seggen / dat u plai-
 sier ende vermaeck uyt is! ende dat ghy
 alles wech hebt wat de Wereldt doen
 kan aen die die haer dienen / ende sulckis
 tot haer Deel nemen? hoe haest kan een
 heete Kooztse/ ofte een uyt de honderden
 Boden des Doots / u berooben van al-
 les wat u de Werde verleenst had? uwe
 soetste vertroostingen in bitteren Galle/
 ende een Heer in een klomp aerde ver-
 anderet? het is niet meer als een Winck/
 een oogenblick tijt/ of ghy moet af van-
 de Stellagie/ en niet meer spreken/ noch
 aesse=

aeffemen/noch geens Menschens aengesichte meer sien. Is 't dat ghy dit voor-
 siet, och leeft dan als luyden die het voor-
 sien. Ick hebbe noyt van iemant ge-
 hoort / die syn Doot-kleet gestolen / oft
 om syn Doot-kist gebochten hebbe / ofte
 die voor syn Graft te recht ghingh: End'
 indien ghy maer saget (gelijck Wyse-
 luyden hoorden te sien) hoe nae uwe
 Eer-verwaltingen, uwe Rijckdommen
 ende plaisieren aen d'Eeuwigheyt staen/
 also wel als uwe Doot-klederen/Doot-
 kisten ende uwe Graften / so soude ghy
 van deselve estimeren / begeeren en soec-
 ken eben ordentlijck en moderaetlijck
 gelijck ghy dese doet. Och wat een ver-
 welkende bloeme is uwe Sterckte? hoe
 haest sal alle uwe dapperheydt in haer
 schelp inkrimpen? *Si vestra sunt, tollite
 ea vobisum Bernardus.* Dat is / So het uwe
 is, soo neemt het met u. Doch dit en
 maecht noch het grootste Deel der ver-
 anderinge niet. *De Terminus ad quem*
 (het eynd waertoe) maecht het grooter.
 Het is veel / voor Luyden van naem en
 faem / dat hare Palaisen tot Graven
 verandert worden / ja tot oolijcke ver-
 rottenis en dreck / ende haer Macht en
 Bevel tot een stilswijgend Onmacht/
 niet machigh oock den elendighsten

Wormke / dat stoutelijck hare herten
ende aengesichten komt knagen / te wee-
ren. Maer soo ghy Geloovige zijt / soo
kundy noch verder sien ende beel meer-
ders voor-sien. Oock d'alderweptste en
alderzynste Hert die daer leeft / en kan
niet ten vollen bedencken / wat een ver-
anderinge de slach des Doots maken
sal.

Hoe namelijk een Heylige Ziele, soo
snellijcken overgaen sal van 't Gebedt
tot der Engelen Lof-sangen, van droef-
heyt tot een oneyndelijcke Vreught / van
's Menschen lasteringen / versmaetheyt
en geweld / tot den Boesem der Eeuwige
Liefde: Van de raserny eenes onrusti-
gen Werelts / tot die algemeene harmo-
ny ende volkome onge - interrumppeerde
Liefde ende Vrede. O wat een gesegen-
de Veranderinge is dit; 't welck soo wy
nu Gelooven, wy in hozen voelen sullen.

Hoe wederom een Ongeloovige on-
vernieuwde Ziele, welke op gisteren
inden Vleesch versopen lagh / en lachte
met de Dreygementen / en verachte de
bestraffingen / schielijck wech-gerucht
wozt in een ander Werelt / ende dan siet
den Hemel welcken sy verloren heeft /
ende voelt de Helle, welcken sy niet ge-
looben wilde: hoe sy inden put der gron-
deloose

deloofse Eeuwigheydt verballen zijnde /
plotslyck bevindt dat Vreught en Hope
wech zijn ; dat Schrick en Afgrijs haer
geselschap moeten zijn / Wanhoop heb-
bende de Deur op haer toegeslooten. O
wat is dit een wonderlycke Verande-
ringe ! Indien het u verdrietigh valt
dat ick u sulche onaengename saecken
gedencke ; wat Verdriet sal 't wesen die
te Voelen. Doch het u leeren het groot-
ste booz te komen / soo waer dit wel te
dragen. Windt maer een Remedie die
tegens de Doot / oft eenigh Sekerheyt
van hier te mogen continuëren / ofte
eenigh Boozkominge van dese veran-
deringh / ende ick heb upt. Maer wat
onvermijdelijck eens gesien moet wor-
den / dient oock Voorzien. d'Onsienlijke
Werelt is niet dese Veranderlijcke : het
Eeuwigh Leven is inden Geloovige be-
gonnen. De Gemeente is op Christo den
Rotsteen gebouwt : ende de Poorten der
Helle en sullen daer tegens niets ver-
mogen. Hout u hier vast aen en ghy en
sult noyt beweeght worden.

I V. Hier upt volghet een ander On-
derschept. De veranderlijcke Creatuer
deelt de Ziele die haer verkiest / een
schandelijcke veranderlichheydt mede :
ende verhalven verstelt ende bedrieght

deselbe. En daerom siet-men aen de
 Godloose dat sy van daegh een Sin /
 ende 's daeghs daer aen weer een an-
 der Sin hebben! Gesont zijnde/zijn all'
 genegen tot Plaisier / en Profijt en Ce-
 re; maer aende Doot naderende / soo
 roepen sy daer tegens upt / als tegens
 een bedrieghlyck Eydelheyt: sy Ge-
 sontheit en kommen sy dese Stricktheit
 niet verdragen/dese bedenckingen/soec-
 kinge ende Doozbereydinge tot het toe-
 komende Leven: Maer ter upre des
 Doots en des Gerichts sullen sy alle
 van een ander Sin zijn. Dan sal 't we-
 sen / O dat sy soo wijs waren geweest als
 dit in tijd geweten te hebben! O dat sy
 soo heylighlyck geleeft hadden, als de be-
 ste van hun! Nu zijn sy stoute Weder-
 sprekers en beschimpers van een heyl-
 igh leven; maer als-dan sullen sy wen-
 schen dat het haer eygen ware geweest:
 Sy souden hare woorden geern op-
 eten / ende haer Mond in 't stof leggen/
 ende geen woort meer staende houden
 van 't geen sy wel-eer geseght hebben/
 nu haer 't Gesicht, 't Gevoelen ende
 't Gericht overtuyghet sullen hebben.

Maer de Onveranderlijcke dingen die
 maken de Ziele vast. Godsaligheyt is
 gem saecke daer-man opt berouw van
 heeft.

heeft. Spreekt een Geloovige tegens
 Sonde ende Sondaren; ende booz een
 heyligh / sober ende gerechtigh Leven?
 Dat sal hy doen tot den laetsten adem
 toe: De Doot noch het Gericht en sul-
 len zyn Sin daer niet in veranderen;
 Maer veel meer 't selve bevestigen. En
 daerom volhazdt hy dooz lijden / tot de
 Doot toe. Rom. 8. 35, 36, 37. Daerom
 en vertragen wy niet: maer hoewel onse
 uytwendige Mensche Verdorven wort,
 soo wort nochtans de inwendige ver-
 nieuwt van dage te dage. Want onse licht-
 vergancklijke verdruckinge, werckt ons
 een seer uytnemend eeuwigh gewichte der
 heerlickheydt. Dewijle wy niet en aen-
 mercken de dingen die-men S I E T, maer
 de dingen die-men niet en Siet: Want de
 dingen die-men S I E T zijn tijdelijck, maer
 de dingen die-men niet en Siet zijn eeu-
 wigh. 2 Cor. 4. 16, 17, 18.

VI. Eynelijck / Laet dit u bewe-
 gen om te leven nae een Voor-siende
 Geloof, dat het tot uw' Saligheyt noot-
 wendig is. 't Gelooven aen een Hemel
 moet u daer toe berypden eer ghy 't genie-
 ten kunt. 't Gelooven aen de Hell' is
 noodigh om 't selve booz te komelt.
 Marc. 16. 16, Joh. 3. vers. 18, 38. De
 Gerechtige sal uyt den Geloove Leven,

108 Het Leven des Geloofs.

maer soo yemandt sich ontreckt (ofte sich herheft) De Heere sal geen behagen in hem hebben. Heb. 10. 38. Hab. 2. 4. Siet toe dat niet t'eeniger tijdt in yemandt van u en zy een boos Ongeloovigh herte, om afte wijcken van den Levenden God. Heb. 3. 12. En weest niet van de gene die haer onttrecken ten Verderve, maer van de gene die gelooven tot behoudinge der Ziele. Hebr. 10. 39. Het is God die daer seght / dat sy alle Verdoemt sullen worden, die de Waerheyt niet sullen geloofst hebben; maer een welbehagen gehad in Ongerechtigheyt. 2 Thef. 2. 12.

Nu / tot een Besluit / laet my u noch particulierlijcker vermaenen. I. Dat ghy toch op onsenlijcke dingen wilt leven. Ende II. Dat ghy 't Leven des Geloofs oock in andere naer u besonder vermogen / wilt voort-setten.

Princen ende Edele leven niet altoos: Ghy en zijt de Regeerders niet van 't Onbeweeghlijck Rijk; maer van een Bootje dat op een snelle Stroom drijft / of van een Schip onder Zeyl / dat haestelijck berde den Pilot ende de Passagiers aen Stant sal werpen. *Dixi, estis Dei: at moriemini ut homines.* Ick hebbe geseght ghy zijt Goden; maer ghy sult sterven als Menschen. Het en was noch de minste

minste noch de ergste der Koningen / die
 daer seyde : [Ick ben een Vreemdelingh
 op aerde] Psal. 119. 19. *Vermis sum, non
 homo.* Ick ben een Worm ende geen
 Mensch. Psal. 22. 6. **Ghy zijt de groot-
 ste ende wy de kleynste Wormen : Doch**
wy alle moeten seggē met Job 17. 13. 14.
 Het Graf is ons Huys, ende inde duyster-
 nisse sullen wy onse bedden spreiden : De
 Groeve is onse Vader, ende het geworm-
 te onse Moeder ende onse Suster. **De**
Onberbiddelijke Leveller staet achter
ons gereet / om met onwederstandelijc-
ke Bewijs-redenen u t' overtuergen / Dat
 ghy Aerde zijt, ende tot aerde wederkee-
 ren sult. **Den Hemel hoorde vooz u alsoo**
begeerlijck te zijn / ende de Helle alsoo
verschriklijck als aen ons. Niemande
sal u nae den Doot meer vresen ; veel
min sal Christus ontsien u te oordeelen.
 Luc. 19. 27. **Gelijck de Koninkrijcken**
ende de glorp van de Werelt by hen ver-
acht wierden inde upre sijner verfoec-
kinge / soo hebben sy nu geen aensien by
hem om zijn approbatie te weegh te
brengen. Derhalven en vertrouwt toch
niet op d'onseckerhept der Rijckdom-
men. Acht-se niet meer als sy ten laet-
sten gelden sullen. Gelijck ghy op hoo-
ger plaetsen staet / soo is 't oock billich
 ghy

ghy verder sien soudet / als andere. Hoe groo-
ter uwe aduantagien zijn / hoe wij-
ser ende beter ghy hoordet te zijn: En
derhalven hoorde beter te vermercken
wat onderschept daer is tusschen het
Tijdelijcke ende het Eeuwige.

Uwe Swarigheden hoorden u oock op
te wecken: Ghy lieden moet als dooz
een Naelden-oogh in 't Koninckrijk ter
Hemelen in-gaen. Te leven als in den
Hemel / onder een drangh van affairen,
ende in een stroom van Tentatien / ge-
dreeven dooz het toeloop van alle Werelt-
sche saecken / is soo een ynzide sake / dat-
ter weynige van soodanige in den He-
mel komen. En daerom onttrecket u
dichmaels tot een ernstigh bod-
bedenckinge van de Eeuwigheyt en van 't Le-
ven des Geloofs.

Had het de tijd mogen toelaten / Ick
soude gekomen hebben tot eenige parti-
culiere Instantien, als by Exempel / om
u te seggen.

I. Laet altoos d'onfsienlijcke dingen
vooz de handt zijn / om ider Tentatie
ende schaemte te beantwoozden / ende
ider beweeginge tot Zonden / te weder-
staen.

II. Laet-se geduerich voozhanden
zijn / om ons tot onse schuldige plichten
te

te verstercken / als ons stofheyt ende
koelheyt oberballen willen. Wat / sul-
len wy traechlyck een dingh doen / dat
tot Eeuwigheyt streckt?

III. Laet u dit resolveren doen / in
wat geselschap ghy u vermaeck sult ne-
men; ende van wat Societijt ghy wilt
zijn: Even der genen daer ghy eeuwig
mee woonen moet. Wat party oock op
aerded' overmacht mocht hebben / ghy
hant voor-sien, wat party eeuwig re-
geeren sal.

IV. Laet de onzichtbare dingen uwe
dagelijckse vertroostinghe zijn / ende de
Voldoeninge uwer Zielen. Zijde van
Menschen gelastert? 't Geloof seght u/
't Is genoch soe Christus u Rechtvaer-
dige. O gelucksaligen Dagh / als hy
onse Gerechtigheyt sal herbooz-bren-
gen als het Licht, ende alles weer recht
maken / wat alle de valsche Historien
ofte lasterlycke Tongen ende Pennen in
de gantsche Werelt / krom gemaecht
hebben? Is het niet genoch dat ghy
eetwighlyck vanden Heere ge-eert sult
worden? Zijde verongelyck / verdrukt/
ende vertreden door Hydicheyt en boos-
heyt? Is den Hemel niet genoch om
van alles reparatie te doen? ende d'Eeu-
wigheyt langh genoch door uwe vreugt?

O bid-

O biddet oock vooz uwe moetwillige
 Wyanden / op dat sy niet meer te lijden
 krijgen / dan ghy haer soudet konnen
 toe-wenschen.

II. Eydelyck soude ick u van Christi
 wegen een Petitie gedaen hebben / om
 protectie ende oncouragement vooz de
 Erfgenenamen van de Onstienlycke We-
 relt: Vooz die / die dit Leven des Ge-
 loofs prediken en die 't beleben: Niet om
 de Eer ende Ryckdommen des We-
 relts; Maer om verlosf ende bescher-
 minge / om inden Wijnbergh te wer-
 ken / ende om vreedsaemlyck dooz de
 Werelt te mogen passeeren als vreed-
 delingen / ende om inde Gemeenschap
 der Heyligen te Leven / gelijk sy geloo-
 ven. Doch / alhoewel het geschieden sou-
 de vooz de Beminde des Heeren, den
 Appiel syner oogen / dat Wolck dat seer-
 ker is d' oberhandt te sullen bekomen/
 ende met Christo te sullen regeeren vooz
 eenwigh; welckers Gebeden meer doen
 konnen vooz de grootste Princen / dan
 ghy vooz haer; welckers vzeughde ge-
 bozbert ende gehaestet wozt / selfs dooz
 die dingen die tot haer naedeel vooz-ge-
 nomen worden / soo sal ick nu van ee-
 nigh verder Verfoeck harent wegen my
 onthouden.

Maer /

Maer / wat u-selven aengaet / O ge-
 bruyk doch uw' Siende ende Voor-siende
 krachten: Siet roch dickwoils dooz het
 Prospectijf ofte Verrekijker der Belof-
 te, ende en leeft niet dooz de Simmen en-
 de de tegenwoordige dingen; Maer leeft
 als of ghy die heerlicke dingen saget/ die
 ghy seght dat ghy geloof: Op dat wan-
 neer de Wereltische Tptelen upt sullen
 zijn / ende de Vleeschlijke vermaeck-
 lichheden een eynd sullen hebben/ ende
 wanneer het Geloof ende de Heyligheyt
 de Merck-teecken en van Eere sullen
 zijn / ende Ongeloof ende Godloosheyt
 de Teecken en van eeuwige schande/ en-
 de wanneer ghy reekenschap sult moe-
 ten geven van uwre Rent-meesterschap/
 ende geen Rent-meester meer zijn / ghy
 dan dooz 't Geloof gebzacht moget wer-
 den tot Genietinge, ende met Drenghde
 de Heerlicke dingen Sien moget die ghy
 nu geloof. Schrijft op uwre Palaisen
 ende goederen/ die Spruck 2 Pet. 3. 11.
 Dewijle dan dese dingen allen vergaen,
 hoedanich behoort ghy te zijn in heyligen
 wandel ende Godsaligheyt, verwachten-
 de ende haestende tot de toe-komste van
 den Dach Gods?

E Y N D E.